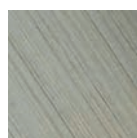
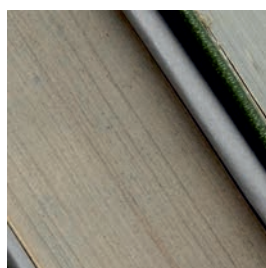
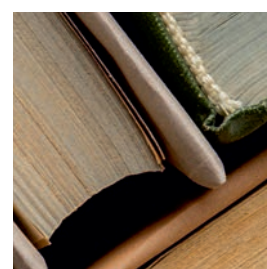
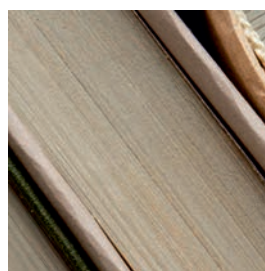


BULLETIN

SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC



Slovenská
asociácia
knižníc

ROČNÍK 33
ČÍSLO 1/2025

OBSAH / TABLE OF CONTENTS

Bulletin Slovenskej asociácie knižníc

Ročník 33, číslo 1/2025

ÚVODNÍK/ EDITORIAL

Alžbeta Martinická 3

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (online, 19. 2. 2025)..... 4

/GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (online, February 19, 2025)

Ondrej Látka: **Správa o činnosti SAK marec 2024 – február 2025** 5

/SLA Annual Activity Report March 2024 – February 2025

Uznesenia valného zhromaždenia SAK 11

/SLA General Assembly Resolutions

Plán práce a aktivít SAK na rok 2025 11

/SLA Work and Activity Plan for 2025

Stanovy SAK 13

/Statute of SLA

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Peter Martinák: **Trenčianska knižnica oslávila historický míľnik v jednom z najlepších**

mestských historických hotelov Európy 21

/The Trenčín Library celebrated a historic milestone in one of Europe's finest historical city hotels

Darina Obušeková: **Profesijná identita a soft skills knihovníka** 27

/Professional identity and soft skills of librarians

Viktória Norisová: **Platforma Mediálna gramotnosť+: Krok za krokom k mediálne gramotnejšej spoločnosti** 31

/Media Literacy+ Platform: Step by step towards a more media literate society

NAŠA ANKETA: POHLAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA / OUR SURVEY: A VIEW ON THE LIBRARIAN PROFESSION

Valéria Zavadská: **Nová Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove**

- rozhovor s Ivetou Hurnou 34

/New Regional Library of P. O. Hviezdoslav in Prešov - interview with Iveta Hurná

Zuzana Babicová: **Rozhovor s Mariánom Andričíkom** 38

/Interview with Marián Andričík

INFORMÁCIE / INFORMATION

Marianna Majzlíková: **Tréningy pamäti v roku 2024** 40

/Memory trainings in 2024

Emanuel Orban: **Tematické výstavy Knižnice Múzea Židovskej kultúry v Bratislave** 41

/Thematic exhibitions of the Library of the Museum of Jewish Culture in Bratislava

Katarína Matušková: **Online stretnutie redaktorov knižníckych časopisov** 44

/Online meeting of library journals editors

Ondrej Látka: **Kritické vyjednávanie v prostredí knižnice – odporúčania pre zamestnancov prvého kontaktu** 45

/Crisis Negotiation at the Library Front Desk: Recommendations for Handling Critical Situations

Z NAŠICH VYDANÍ / FROM OUR EDITIONS

Božena Sobolová: **Krajská knižnica v Žiline vydala pamätnicu**
k stému výročiu založenia (1924 - 2024) 48
*/The Regional Library in Žilina published a commemorative book for the centenary of its
foundation (1924 - 2024)*

PERSONÁLIE / PERSONALS

Ivana Poláková: **Na prahu jedného jubilea - Marta Jahnátková** 50
/On the threshold of a jubilee - Marta Jahnátková

Rok 2025... aký budeš?

Keď na chvíľu opustíme štatistické ukazovatele, ktoré sú charakteristickým znakom začiatku každého kalendárneho roka v knižnici, a pozrieme sa na čísla trochu z iného uhla, zistíme, že rok 2025 je rokom číslice 9.

Dajme priestor svojej fantázii a skúsme si želať, čo by nám deviatka mohla priniesť. Samotná číslica deväť naznačuje čas transformácie, uzatváranie minulosti, ukončenie životných kapitol a začiatok nového...

Nemusíme byť odborníci na numerológiu, aby sme vnímali zmeny okolo nás. A to nielen vo svete nových technológií a ich využívaní, no meníme sa aj my, menia sa vzťahy medzi ľuďmi, medzi národmi... jednoducho povedané, svet je (bude) iný. Budú iné aj knižnice? Nie, nebudú, knižnice už iné sú.

Určite je nám všetkým zrejmé, že knižnice čaká ťažšie obdobie. No určite nám je zrejmé aj to, že knižnice sú silné, odvážne a výziev sa neboja. Rovnako, ako v osob-

nom živote, tak aj v pracovnom, je vždy jednoduchšie, ak na problém človek nie je sám. A platí to pre knižnice. Pani riaditeľka Knižnice Jána Henkela v Levoči, Mgr. Janka Dolanská, povedala krásnu vetu: "Nebojujme, nesúťažne medzi sebou. Doprajme si úspech, pomáhajme si, zdieľajme svoje poznatky." Ukážme spoločne, akú silu majú knižnice, akými sme kultúrnymi inštitúciami, čo všetko pre používateľov robíme. Nedovoľme, aby nás rozdeľovali názory, spory nechajme pred dverami knižnice. Sme predsa na jednej kultúrnej lodi.

Ak by sme sa pýtali knižníc, čo by chceli zmeniť v roku 2025? Možno by sme sa dozvedeli, že chcú byť viac uznávané a rešpektované, chcú byť ešte viac otvorenejšie, atraktívnejšie a modernejšie komunitné centrá. Chcú byť otvorené všetkým, dokonca aj tým, ktorí to majú v živote o niečo komplikovanejšie. Naozaj, nie je dôležité, či je knižnica veľká alebo malá, akademická alebo obecná, na konci je vždy používateľ.

Snívajme svoje sny, verme v svoje schopnosti a možno tento rok bude naozaj iný a možno lepší.

Ing. Alžbeta Martinická
tajomníčka SR SAK

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (ONLINE, 19.02.2025) / GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (ONLINE, FEBRUARY 19, 2025)

Ing. Ondrej Látka, PhD., predseda SAK

Abstract: Activities of the association, its managing structures (board of directors, supervisory board) and professional structures are balanced by its director. The professional structures include: The Public Libraries Section, the Academic Libraries Section, the Long-Term Development Working Teams, the Information Technology Application and Digitisation Working Team, the Legislative, Editorial and Promotion Working Team and the International Cooperation Working Team.

Keywords: Slovak Library Association, librarian association, activity report

Kľúčové slová: Slovenská asociácia knižníc, knihovnícke združenie, správa o činnosti

Hodnotenie činnosti Slovenskej asociácie knižníc za rok 2024

Slovenská asociácia knižníc (SAK) v roku 2024 pokračovala vo svojej misii podporovať rozvoj knižničného systému na Slovensku, koordinovať odborné aktivity a zastupovať záujmy knižníc na národnej i medzinárodnej úrovni. Tento rok bol plný významných iniciatív, projektov a legislatívnych aktivít, ktoré prispeli k zlepšeniu knižničných služieb a profesionálneho rastu knihovníkov.

Organizačné zmeny a správa o členstve

V roku 2024 sa k SAK pripojili tri nové knižnice, čím celkový počet členských knižníc vzrástol na 111. Správna rada pokračovala v stabilnej činnosti pod vedením predsedu Ing. Ondreja Látku, PhD., pričom došlo k výmene niektorých členov v dôsledku odchodov do dôchodku. Kontrolná a revízna komisia dohliadala na transparentnosť a efektívnosť hospodárenia asociácie.

Kľúčové projekty a aktivity

Týždeň slovenských knižníc 2024 SAK organizovala významné podujatie na podporu knižníc a čítania. Mediálna kampaň sa dostala do širokého povedomia vďaka reportážam v TV Markíza, RTVS a TA3.

#knižnica – stratégia zviditeľnenia knižníc Projekt mal za cieľ vzdelávať knihovníkov v oblasti efektívneho marketingu a prezentácie služieb knižníc.

Seminár o umelej inteligencii v knižniciach Riešil nové výzvy v oblasti digitalizácie a automatizácie knižničných služieb.

Zahraničná spolupráca a medzinárodné aktivity

SAK sa aktívne zapájala do medzinárodných projektov a výmeny skúseností:

- Účasť na výročnej konferencii EBLIDA 2024
- Spolupráca so Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR
- Zapojenie do projektu Open Method of Coordination (OMC), ktorý rieši posilnenie úlohy knižníc ako centier kultúrneho a vzdelávacieho priestoru
- Účasť na konferencii „Knižnice vo svete dezinformácií“ v Prahe

Legislatívna činnosť a odborné stanoviská

Odborná skupina pre legislatívu SAK sa aktívne zapájala do pripomienkovania zákonov a strategických dokumentov. Medzi hlavné aktivity patrila príprava verejného stanoviska k výberu generálneho riaditeľa Slovenskej národnej knižnice a revízia štandardov knižničných služieb.

Marketing a edičná činnosť

Bulletin SAK prešiel modernizáciou grafického dizajnu a rozšírením obsahu. V rámci marketingových aktivít sa realizovala kampaň „Je nás počuť 2024“, ktorá zvýšila povedomie o úlohe knižníc v spoločnosti.

Záver

Rok 2024 bol pre Slovenskú asociáciu knižníc obdobím dynamického rozvoja a intenzívnej spolupráce na národnej i me-

dzinárnej úrovni. Realizované projekty, odborné semináre a legislatívne aktivity prispeli k zlepšeniu knižničných služieb a podpore profesie knihovníka. Napriek tomu sa komunikácia s úradmi zhoršila, čo predstavuje výzvu do budúcnosti. Neprestávame však pracovať a vytvárať lepšie podmienky pre knižnice, knihovníkov a ich používateľov. Veríme, že v nasledujúcich rokoch nastane pozitívna zmena aj v oblasti komunikácie s ministerstvom a ďalšími relevantnými inštitúciami, čo umožní ešte efektívnejší rozvoj knižničného systému na Slovensku.

SPRÁVA O ČINNOSTI SAK ZA ROK 2024

/ SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (SLA) ANNUAL REPORT FOR 2024

1. Informácie o nových členoch

Za rok 2024 od posledného Valného zhromaždenia

- Obecná knižnica Dr. László Buga - Obid
- Parlamentná knižnica SAK
- Slovenská národná knižnica

2. Zloženie správnej rady

Správna rada pracovala od volebného valného zhromaždenia 15.6.2022 v Martine v tomto zložení:

Predseda SAK: Ing. Ondrej Látka, PhD., Technická univerzita v Košiciach

Podpredsedníčka SAK: Mgr. Monika Lopušánová, Univerzita Komenského v Bratislave

Tajomníčka SAK: PhDr. Daniela Džuganová, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach

(od júla 2024) Ing. Alžbeta Martinická, Turčianska knižnica v Martine

Členovia:

Mgr. Katarína Šušoliaková, Krajská knižnica v Žiline

Mgr. art. Roman Večerek, Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne

Mgr. Valéria Zavadská, Štátna vedecká knižnica v Prešove

Mgr. Beáta Bellérová, PhD., Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

PhDr. Kamila Prextovej, Knižnica pre mládež mesta Košice

Mgr. Katarína Matušková, Oravská galéria v Dolnom Kubíne, špeciálna knižnica galérie

Mgr. Jitka Kmeťová, Ekonomická univerzita v Bratislave

Náhradníci prijatí po odchode do dôchodku D. Džuganovej a V. Zavadskej k 30.06.2024:

PhDr. Dušana Litvová z Mestskej knižnice v Kysuckom Novom Meste

Ing. Pavol Tomašovič z Krajskej knižnice j. Fándlyho v Trnave

Kontrolná a revízná komisia:

Predseda KKR SAK: Ing. Alena Poláčiková, Technická univerzita vo Zvolene, Slovenská lesnícka a drevárska knižnica

Členovia:

Mgr. et Mgr. Iveta Hurná, Knížnica P. O. Hviezdoslava v Prešove

Mgr. Michal Sliacky, Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied v Bratislave

Odborné skupiny a sekcie:

Odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu – Valéria Zavadská, Monika Lopušanová (od júla 2024)

Odborná skupina pre informačno-komunikačné technológie – Jitka Kmeťová

Odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing knižníc – Roman Večerek

Odborná skupina pre medzinárodnú spoluprácu – Ondrej Látka

Sekcia verejných knižníc – Kamila Prextovej

Sekcia akademických knižníc - Beáta Bellérová

Celkový počet členských knižníc 111.

3. Zasadnutie SR SAK

Správna rada SAK (ďalej len SR SAK) sa za od volieb stretla v týchto naplánovaných termínoch:

- 18. 01. 2024, online
- 12. 02. 2024, online
- 28. 05. 2024, v Univerzitetnej knižnici Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
- 30. 10. 2024, v Krajskej knižnici v Žiline

4. SAK a projekty FPU

Za rok 2024 boli pripravené nasledujúce projekty:

- Týždeň slovenských knižníc 2024
- #knižnica, zámerom projektu je naučiť odborných zamestnancov knižníc efektívne navrhovať stratégiu zviditeľnenia knižnice.
- Odborný seminár o umelej inteligencii (AI) v knižniciach

5. Dôležité stretnutie

- Spoločné zasadnutie SR SAK a Svazu knihovníku a informačných pracovníku Českej republiky. Témou zasadnutia bolo rokovanie o vzájomnej spolupráci, spoločných projektoch, výmene odborníkov na medzinárodných aktivitách a inšpirácia úspešnými projektami a fungovaním knižničného systému ČR

6. Sekcia Verejných knižníc

- tvorba príspevkov do Bulletinu SAK,
- príprava TSK 2024 a samotná realizácia v Bratislave,
- mediálne výstupy TSK 2024 naživo – TV Markíza, RTVS – Ranné správy, TA3,
- zaslané vyúčtovanie grantu na TSK 2024 na FPU,
- príprava žiadosti o grant na FPU na aktivity SAK na rok 2025,
- Deň Európy – Košice – účasť všetkých 6 knižníc, ktoré sú na území Košíc – organizované SAK
- Brusel, 9. - 11.12.2024 – Európsky parlament - Civil societies study days – účasť 2 zástupcov zo SR SAK a ďalších riaditeľov verejných knižníc SR – spolupráca s kanceláriou EP na Slovensku,
- príprava šablóny pre špeciálne číslo Bulletinu SAK, ktorá ma bola rozposlaná členským knižniciam,
- príprava štyroch grafických návrhov, z ktorých SR SAK vybrala kombináciu č.1 a č.3. Zámerom bola prezentácia rekonštrukcií knižníc v obrázovej podobe a s minimálnym textom.

7. Odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu

- Počas roka sa pracovná skupina venovala komunikácií s organizáciou EBLIDA (členské poplatky, dotazníkový prieskum, informácie pre členov, ...).
- Uverejnenie oficiálneho prekladu Odporúčania CM/Rec(2023)3 a dodatku – Usmernenie Rady Európy/EBLIDA o legislatíve a politike knižníc v členských krajinách EÚ.
- <https://eblida.org/en/slovakian-translation-of-the-library-legislation-and-policy-in-europe/>
- účasť na výročnej konferencii EBLIDA 2024 / odborný článok na tému práca v knižnici (je vzdelaný knihovník nevyhnutným predpokladom alebo výhodou, ktorým smerom sa má uberať vzdelávanie knihovníkov), https://www.sakba.sk/bulletin/2024/SAK_2024_2.pdf
- Olomouc – Knihovny súčasnosti 2024 – účasť viacerých členov SR SAK
- Spoločné zasadnutie SR SAK a Svazu knihovníku a informačných pracovníku Českej republiky. Témou zasadnutia bolo rokovanie o vzájomnej spolupráci, spoločných projektoch, výmene odborníkov na medzinárodných aktivitách a inšpirácia úspešnými projektami a fungovaním knižničného systému ČR
- SAK a Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR v spolupráci s Národní knihovnou v Prahe - konferencia „Knižnice vo svete dezinformácií“ - 24. a 25. októbra 2024,
- Účasť na seminári Europa Cycling Tour v rámci Evropského týždne mobility 2024, Břeclav 17.9.2024, organizovaný Kanceláriou európskeho parlamentu na Slovensku.
- zapájanie sa do prekladov abstraktov článkov a doplňovanie informácií na stránke www.sakba.sk v anglickom jazyku.
- účasť na konferencii If Librarians Ran Europe - Keby knihovníci riadili Európu, 26 September 2024, OBA Public Library, Amsterdam, Holandsko
- Zapojenie O. Látku do pracovnej skupiny Open Method of Coordination (OMC) Group of Member States' experts on Building bridges: strengthen the multiple roles of libraries as gateways to and transmitters of cultural works, skills and European values. Výsledkom práce tejto skupiny bude správa, ktorá poskytne odporúčania a usmernenia o tom, ako možno podporiť knižnice v ich rôznych úlohách na rôznych úrovniach v Európe. Táto správa by mala byť predložená v polovici roka 2025.
- účasť na konferencii Building Bridges: Libraries for a sustainable future, 5-6 november, 2024, Brussel, Belgium. Súčasťou bolo aj stretnutie so slovenskými europoslancami.

8. Odborná skupina pre legislatívu

- Odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu pripravuje návrhy stanovísk pre rôzne koncepcné materiály a podieľa sa procese prípravy legislatívnych návrhov v rámci medzirezortného pripomienkového konania.

V roku 2024:

- Príprava sprievodného programu k VZ SAK (15. 2. 2024) – Knižnice prístupné pre všetkých – legislatívny rámec a jeho aplikácia v praxi. Prezentácia o povinnostiach knižníc a praktické aspekty vyhlášky o štandardoch pre informačné technológie verejnej správy, určená pre IT zamestnancov knižníc.
- Príprava verejného stanoviska (vyhlásenia) SR SAK v prípade obsadenia miesta GR SNK po odvolaní bývalej GR SNK nie odborníkom z knižničnej praxe a k príprave výberového konania na toto miesto – stanoviská neboli uplatnené, ale odborná skupina konala proaktívne, lebo zmeny sa dejú turbulentne.

Po zmene a poste GR SNK príprava listu sumarizujúceho požiadavky SAK a knižníc na SNK (list obsahoval tieto priority):

- vecná, odborná a kontinuálna komunikácia a spolupráca so zástupcami knižničných a informačných inštitúcií a profesijných združení.
 - otvoriť a zadefinovať koncepčnú a metodickú činnosť SNK zameranú na celý knižničný systém a na všetky oblasti výkonu odborných knižničných činností.
 - zastupovať záujmy knižničného systému SR celospoločensky, presadzovať spoločné priority, nastavenia a rozvoj knižničného systému na všetkých úrovniach riadenia štátu, či verejnej samosprávy.
 - spolupracovať pri definovaní priorít stratégie rozvoja slovenského knihovníctva – identifikovať najaktuálnejšie a najpotrebnejšie priority rozvoja knižničného systému SR v krátkodobom a strednodobom období a spoločne sa zasiať za ich presadzovanie do štátnej kultúrnej politiky v oblasti knižníc.
 - koncepčné a systémové riešenie prístupu k slovacikálnemu obsahu (digitálnemu aj digitalizovanému)
 - prístup knižníc a ich používateľov k výsledkom masovej digitalizácie SNK,
 - vytvorenie registra digitalizácie na celoslovenskej úrovni a začať s inštitucionálnou koordináciou digitalizácie v SR a prístupu k zdigitalizovanému obsahu.
 - zastupovanie knižníc pri riešení licenčnej politiky vo vzťahu k digitálnemu obsahu.
 - Zastrešenie a koordinácia aktivít zameraných na výmenu systému Virtua v knižniciach KIS 3G v prospech všetkých dotknutých knižníc.
 - Posilnenie metodickej činnosti a všetkých aktivít, ktoré s tým súvisia
 - revízia štandardov,
 - aktualizácia štatistických formulárov
 - analýza získaných štatistických dát a ich využívanie pri odôvodňovaní požiadaviek knižníc.
 - zlepšenie systému vzdelávania knihovníkov.
 - pracovať na prijatí legislatívnych opatrení, ktoré by vytvorili podmienky na systematické a kvalitné celoživotné vzdelávanie v tejto profesii.
 - zlepšiť ponuku vzdelávacích aktivít s ohľadom na rôzne typy knižníc v knižničnom systéme SR.
-
- prípravy výstupu – reakcie SAK na dianie v kultúre: Nie je nám to jedno, publikované 14. 8. 2024,
 - príprava novelizácie stanov SAK,
 - príprava a aktualizácia dokumentácie k cene Inšpirácie # (náhrada za cenu Sakáčik) – štatút, prihláška, vyhlásenie,
 - príprava podkladov ako reakcie SR SAK na nefunkčnosť Rady FPU na konci roka 2024 a snahy nominantov MK SR v Rade fondu o zmenu štatútu fondu a s tým súvisiacich materiálov k vyhláseniu výziev a stanovovania priorít. SR SAK vydal vyhlásenie, ktorým sa prihlásil k iniciatívam Výboru Kultúrneho štrajku a platformy Otvorená Kultúra a podporil a uvítal iniciatívu poslancov NR SR (pp. Romana Malatinca a Samuela Migaľa). Listom boli oslovení poslanci NR SR a predseda Rady fondu – koniec roka 2024. Stanovisko bolo verejne prednesené na štrajku pred FPU dňa 15. 1. 2025.

9. Odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing

Do portfólia aktivít tejto odbornej skupiny v roku 2024 patrilo:

- vydávanie Bulletinu SAK, obsahovo a tematicky reagovať na aktuálne dianie,
- v knihovníckom sektore a zachovať adekvátnu kvalitu obsahu Bulletinu,
- zrealizovaná zmena dizajnu a novej grafickej úpravy a obsahovej náplne pre Bulletin 2024, ktorá akceptuje súčasné trendy,
- marketingové aktivity a články a rozhovory na podporu knihovníckych podujatí v médiách a na sociálnych sieťach, RTVS, TA3, portál Aktuality,
- mediálne výstupy TSK 2024 naživo – TV Markíza, RTVS – Ranné správy, TA3,
- realizácia celoslovenskej kampane “Je nás počuť 2024“. Zapojených bolo viac ako 75 knižníc a záštitu nad podujatím prebrala prezidentka SR pani Zuzana Čaputová,
- vypracovaný návrh na realizáciu marketingovej kampane „Zober babku do knižnice“
- aktívny monitoring a zverejňovanie aktivít Slovenských a zahraničných knižníc na sociálnych sieťach asociácie,
- spolupráca na príprave marketingovej kampane k voľbám do EU parlamentu, informatívne a interaktívne kiosky a záložky - v spolupráci s Kanceláriou európskeho parlamentu na Slovensku,
- marketingová podpora a zviditeľňovanie SAK cez sociálne siete,
- vypracovanie stratégie na rozšírenie reklamného priestoru v bulletine SAK.

10. Bulletin SAK

Redakčná rada: Mgr. art R. Večerek (zodp. redaktor), Mgr. K. Matušková (výkonná redaktorka), PhDr. Z. Babicová, PhDr. K. Prextová, Mgr. V. Závadská, Mgr. K. Kožáková, PhD., PaedDr. D. Obušeková, PhD., PhDr. M. Martinkovičová.

- Aj v roku 2024 bolo úsilím RR naplniť 32. ročník podľa návrhu, ktorý členky odsúhlasili so zachovanou štruktúrou periodika a rubrik. Obsahové zameranie bolo zverejnené na stránke www.sakba.sk. Termíny redakčných uzávierok a odovzdanie jednotlivých čísel do tlače boli realizované v súlade so stanoveným harmonogramom aj keď čísla 3 a 4 vyšli s miernym oneskorením.
- Od 1. čísla 2024 prešiel B SAK novou grafickou úpravou, zväčšil sa jeho formát a začal vychádzať v plnofarebnom prevedení. Grafickú úpravu bulletinu zabezpečovala UK TUKE, osobitné poďakovanie patrí technickému redaktorovi Ing. Róbertovi Valenčákovi. Môžeme konštatovať, že tlač jednotlivých čísel zodpovedala časovému harmonogramu.
- Priebežne bol aktualizovaný adresár odberateľov bulletinu vrátane zmien adries; aktualizácia adresára zostáva naďalej priebežnou úlohou.

K hodnoteniu obsahu ročníka 32/2024 a jednotlivých čísel:

- Môžeme konštatovať, že edičný zámer (4 čísla) napriek zložitej spoločenskej situácii bol naplnený v rozsahu (cca 60 strán, čo je nárast oproti minulým ročníkom). Podľa možnosti sa darilo naplňovať všetky rubriky časopisu. Obsah jednotlivých čísel bol nasledovný:
 1. číslo prinieslo materiály z VZ SAK, číslo sa nieslo v znamení nových zručností knižnično-informačných pracovníkov,
 2. číslo už klasicky bolo zamerané na TSK 2024; prinieslo zhodnotenie celého TSK 2024 ako aj informácie o podujatiach v knižniciach. Hlavná téma: Knižnice pre všetkých #Knižnica,
 3. číslo prinieslo zaujímavé príspevky na tému Knižnice súčasnosti a spoločenské výzvy – (umelá inteligencia, otvorená veda),
 4. číslo prinieslo odpovede na otázku: Kto sú používatelia knižnično-informačných služieb?

- Autormi úvodníkov jednotlivých čísiel boli V. Zavadská (členka SR SAK), K. Matušková (výkonná redaktorka B SAK) D. Obušeková (členka RR B SAK) a O. Látka (predseda SR SAK)
- Uplynulý ročník bol bohatý na články k výročiam knižníc, taktiež sa viaceré z nich tešili zo zrekonštruovaných i nových priestorov. Silnými témami uplynulého roka boli mediálna gramotnosť a umelá inteligencia. V rubrike Personálie boli v každom čísle predstavené jubilujúce osobnosti knihovníckeho života, resp. sme si na niektoré z nich zaspomínali prostredníctvom textov Ing. I. Polákovej, PhD.
- Veľké poďakovanie patrí všetkým členkám RR za zabezpečovanie príspevkov (aj prostredníctvom vlastných publikačných aktivít)!

11. Odborná skupina pre IKT

Odborná skupina zabezpečuje:

- prevádzkovanie webovej stránky SAK a aj Bulletinu SAK. Riešenie technického pozadia týchto procesov,
- priebežná úloha je aktualizácia údajov v slovenskej a aj anglickej verzii webovej stránky,
- vytvorenie portálu na platforme „Google workspace“, kde sa SAK zaregistrovala ako nonprofit organizácia a všetky služby sú tak zadarmo. Boli vytvorené zdieľané adresáre, kde budú mať prístup členovia správnej rady a kde sa bude pracovať na spoločných dokumentoch a úlohách. Tento priestor slúži aj na archiváciu všetkých dokumentov,
- spustenie zasielanie mailových notifikácií na nové príspevky na stránke SAK.

12. Sekcia akademických knižníc

- seminár a workshop Knižnice proti predátorom: od teórie k praxi
- Podujatie pripravili Asociace knihoven vysokých škôl a Ústredná knižnica SAV, SAK bol spoluorganizátorom,
- realizácia porady riaditeľov a vedúcich akademických knižníc, v spolupráci s Univerzitnou knižnicou Žilinskej univerzity (26 účastníkov) - podujatie sa zameralo na aktuálne témy, ktoré riešia AK - budúce možnosti spolupráce medzi CVTI SR a akademickými knižnicami, otvorená veda, aktuality CREPČ a CREUČ, porovnávací analýza stavu AK za roky 2021-2023. Jeho súčasťou bola diskusia o tom, čo sa podarilo, nepodarilo a čo je potrebné riešiť,
- vystúpenie na podujatí Knižnice vo svete dezinformácií, Praha
- seminár akademických knižníc, spolupráci s Akademickou knižnicou AOS v Liptovskom Mikuláši (35 účastníkov) - témou seminára bol Dizajn služieb. Súčasťou bol diskusný panel - okruh problémov CREPČ a EIZ,
- vytvorenie a koordinácia činnosti pracovnej skupiny k novej citačnej norme STN ISO 690, 2021. V pracovnej skupine bolo zastúpených 8 akademických knižníc a odborníci z Katedry mediatickej a kultúrneho dedičstva Žilinskej univerzity. Najväčší podiel na spracovaní interpretácie normy mala Doc. Lucia Lichnerová z Katedry knižničnej a informačnej vedy UK v Bratislave. Výsledný materiál bol publikovaný v časopise IT lib, v čísle 4/2024.

UZNESENIA Z VALNÉHO ZHROMAŽDENIA SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC / SLA GENERAL ASSEMBLY RESOLUTIONS / 19.02.2025

1. Schvaľuje

- Správu o činnosti SAK od posledného valného zhromaždenia (za rok 2024);
- Správu o hospodárení SAK za rok 2024;
- Správu Kontrolnej a revíznej komisie SAK za rok 2024;
- Plán činnosti a rozpočet SAK na rok 2025;
- Zmenu Stanov SAK;
- Prijatie nových členov SAK: Obecná knižnica Dr. László Buga – Obid, Parlamentná knižnica, SNK v Martine;
- Členské SAK na rok 2026 nasledovne v (EUR):
 - SNK 350,- €
 - CVTI SR 250,- €
 - ŠVK, SKN MH Levoča, UK SAV, SPK (NIVAM – Oddelenie knižničných a informačných služieb) 180,- €
 - akademické knižnice 150,- €
 - verejné knižnice (regionálne) 120,- €

- verejné knižnice (mestské) 50,- €
- špeciálne knižnice 30,- €
- obecné knižnice 20,- €

2. Ukladá

- Správnej rade SAK zaoberať sa odporúčaniami Kontrolnej a revíznej komisie SAK.
- Správnej rade SAK zaoberať sa podnetmi z diskusie.

3. Berie na vedomie

- výsledky ceny SAK za prínos v oblasti knižníc Inšpirácie 2024 (SAKAČIK) a výsledky „Partnerstvo alebo spojme svoje sily 2025“,
- uvoľnenie z funkcie tajomníčky a členky SR SAK PhDr. Daniely Džuganovej a členky SR SAK Mgr. Valérie Závadskej k 30. 6. 2024 z dôvodu odchodu do dôchodku a odchodu z pozície štatutára členských knižníc.

(Uznesenia z VZ SAK boli schválené členskými knižnicami SAK na valnom zhromaždení SAK dňa 19.02.2025)

PLÁN PRÁCE A AKTIVÍT NA ROK 2025 /SLA PLAN OF ACTIVITIES 2025

1. Zahraničná spolupráca

- zabezpečenie účasti zástupcov SAK na podujatiach EBLIDA, SDRUK, SKIP,
- zabezpečovanie prekladov do Bulletinu SAK,
- aktívna účasť na konferencii Eblida, apríl 2025,
- účasť na medzinárodných konferenciách.

2. Edičná činnosť a marketing knižníc

- vydávanie Bulletinu SAK v novom modernom dizajne v doterajšom rozsahu a obsahu, snaha o navýšenie reklamy a zvýšenie príjmu,

- aktualizácia a propagácia informácií SAK na sociálnych sieťach, zvýšenie sledovanosti,
- zameranie sa na propagáciu činnosti a potrieb knižníc a následne aj SAK v médiách,
- vypracovanie konkrétneho návrhu a získanie finančných prostriedkov a realizácia marketingovej kampane...“Vezmi babku do knižnice“,
- vytvárať kalendár knihovníckych aktivít na stránke SAK,
- zlepšiť a naplánovať ďalšiu spoluprácu s SDRUK a SKIP, hľadanie nových spoločných projektov,
- hľadanie nových propagačných kanálov v médiách na zlepšenie propagácie SAK a jej činnosti,

- hľadanie a oslovenie mediálne známej tváre, ktorá by cez svoje účty propagovala aktivity SAK a členských knižníc,
- príprava a spolupráca na TSK a Je nás počuť,
- hľadanie a oslovenie potencionálnych darcov a sponzorov,
- podieľanie sa na príprave a realizácii odborného knihovníckeho podujatia - konferencia Knižnice 2025 (medzinárodné podujatie).

3. Odborná skupina pre dlhodobý rozvoj legislatívy

- príprava ad hoc stanovísk a vyjadrení súvisiacich s legislatívou a strategickým (konceptným alebo analytickým) nastavením knižničného systému; sledovanie medzirezortného pripomienkového konania legislatívneho procesu a procesu pripomienkovania strategických materiálov rezortov za oblasť knižníc cez portál Slov-lex, uplatňovanie pripomienok,
- spoluúčasť na príprave konferencie Knižnice 2025,
- príprava oficiálnej korešpondencie za oblasť pôsobnosti odbornej skupiny (legislatíva a dlhodobý rozvoj),
- sledovanie aktuálneho diania v rezortoch, najmä v rezortoch kultúry a školstva, vyhodnocovanie tohto diania a príprava podkladov pre rozhodovanie na úrovni SR SAK k udalostiam s dosahom na činnosť knižníc (strážiť a presadzovať aktívnu knižničnú advokáciu),
- na základe oficiálnej ponuky rezortov a iných partnerov alebo samoiniciatívne spolupracovať na príprave strategických (konceptných, analytických, či štatistických) materiálov, ktoré sa dotýkajú knižníc a knižnično-informačnej činnosti.

4. Sekcia verejných knižníc

- príprava celoslovenského podujatia Týždeň slovenských knižníc 2025 (3. - 9.3. 2025) – Prešov
- spracovanie záverečnej správy a vyúčtovanie projektu TSK 2025 (v prípade podpory).
- zabezpečenie grafického spracovania materiálu pre starostov a primátorov Knižnica môže byť dostupná všade – letáčik – oslovenie ZMOS
- podieľanie sa na príprave a realizácii odborného knihovníckeho podujatia - konferencia Knižnice 2025 (medzinárodné podujatie), pripraviť samo-

statnú sekciu určenú verejným knižnicami, vrátane praktických workshopov (zameranie: komunikácia, kritické myslenie, AI).

5. Odborná skupina pre informačné technológie

- prieskum záujmu knižníc o témy z oblasti IKT,
- vzdelávacie podujatie na základe výsledkov prieskumu,
- vytvorenie samostatnej sekcie na webovej stránke SAK zameranú na informácie o dostupných open source technológiách vhodných pre využitie v knižniciach,
- priebežná aktualizácia údajov na webovej stránke SAK.

6. Sekcia akademických knižníc

- podujatie zamerané na problematiku ohlasov v CREPČ (v spolupráci s OHV CVTI).
- Podujatiu bude predchádzať zber informácií o stave problematiky v jednotlivých AK dotazníkovou formou,
- porada riaditeľov akademických knižníc – uskutoční v závislosti od toho, či bude záujem, najskôr oslovíme riaditeľov/vedúcich AK,
- seminár akademických knižníc (téma zatiaľ nie je určená) – termín september/október 2025,
- riešiť s vedením CVTI SR problém nedostatočnej komunikácie a koordinácie nákupu EIZ a transformačných zmlúv.

(Plán práce a aktivít SAK na rok 2025 bol schválený členskými knižnicami SAK na valnom zhromaždení SAK dňa 19.02.2025)

STANOVY SAK / STATUTE OF SLA

Stanovy Slovenskej asociácie knižníc

Článok 1 Základné ustanovenia

(1) Slovenská asociácia knižníc (ďalej asociácia) je nezávislé, dobrovoľné a otvorené záujmové združenie knižníc, ktoré sa stali jeho členmi podľa čl. 4 týchto stanov.

(2) Cieľom asociácie je:

- a) podporovať rozvoj a spoluprácu knižníc, zdôrazňovať ich význam a miesto v spoločnosti,
- b) podieľať sa na tvorbe a realizácii koncepcie odboru knihovníctva, knižničnej legislatívy, strategických a rozvojových dokumentov,
- c) usilovať sa o zvyšovanie úrovne, zlepšovanie postavenia a spoločenského statusu knižníc tak, aby zo strany zriaďovateľov boli vytvárané podmienky pre ich činnosť a rozvoj,
- d) zabezpečovať prípravu odborných podujatí orientovaných na vzdelávanie a výmenu skúseností medzi knižnicami,
- e) spolupracovať s profesijnými a odbornými združeniami, organizáciami a ďalšími inštitúciami pôsobiacimi v odbore knihovníctva na Slovensku aj v zahraničí.

(3) Asociácia pôsobí na území Slovenskej republiky. Sídлом asociácie je Klemensova 2522/19, 814 67 Bratislava-Staré Mesto.

(4) Slovenská asociácia knižníc používa skratku SAK. v rámci aktivít medzinárodnej spolupráce asociácia vystupuje pod názvom „Slovak Library Association" a používa skratku SLA.

(5) Asociácia sa zakladá ako samostatné združenie s právnou subjektivitou podľa § 20f Občianskeho zákonníka. Na plnenie svojho poslania a úloh môže nadobúdať práva a zaväzovať sa.

(6) Asociácia má charakter neziskovej organizácie. Príjmy z činnosti sa používajú výhradne na rozvoj činnosti v zmysle týchto stanov.

Článok 2 Základné zásady a princípy činnosti asociácie

(1) Vznik a pôsobnosť asociácie nenarušuje postavenie, štatutárne funkcie a pôsobnosť členských knižníc asociácie, ani povinnosti ich zriaďovateľov.

(2) Asociácia nesupluje národný knižničný systém ako celok, ani jeho systémové súčasti.

(3) Asociácia uznáva princíp dobrovoľnosti pri vstupe do asociácie, pri pôsobení v nej, ako aj pri vytváraní bilaterálnych vzťahov s inými knižničnými subjektmi na Slovensku i v zahraničí.

(4) Asociácia postupuje vo svojej činnosti podľa stanov, ktoré schvaľuje najvyšší orgán asociácie. Návrh na zmenu a/alebo doplnenie stanov môže predložiť ktorýkoľvek člen asociácie prezidentovi

SAK písomnou formou a v štruktúre, z ktorej bude zrejmé znenie a zdôvodnenie navrhovanej zmeny. Návrh posúdi správna rada SAK a predloží na najbližšie zasadnutie valného zhromaždenia.

Článok 3 Predmet činnosti asociácie

- (1) Predmetom činnosti asociácie je:
- a) spolupráca členských knižníc pri príprave a realizácii celoslovenských strategických dokumentov, národných programov a projektov týkajúcich sa knižníc a knižnično-informačnej činnosti,
 - b) spolupráca členských knižníc pri predkladaní návrhov a odporúčaní týkajúcich sa legislatívnych dokumentov s vplyvom na fungovanie a činnosť knižníc,
 - c) koordinácia koncepčných riešení a programov činnosti knižníc ako aj jednotlivých oblastí knižnično-informačnej práce, najmä budovania, doplňovania a komplexnej ochrany knižničných fondov, unifikácie a štandardizácie ich spracovania a tvorby informačných súborov a báz údajov v súlade s medzinárodnými odporúčaniami, ako aj zavádzania a optimalizácie knižnično-informačných technológií,
 - d) prednášková činnosť, lektorské a organizačné zabezpečenie podujatí, seminárov, konferencií, stáží a iných foriem činností v oblasti neformálneho vzdelávania pre členské knižnice i pre odbornú verejnosť,
 - e) edičná činnosť, vydávanie publikácií a propagačných materiálov pre členské knižnice, vrátane ich distribúcie, propagácia knižníc a knižnično-informačnej práce,
 - f) spolupráca s ďalšími odbornými pracoviskami, profesijnými združeniami v Slovenskej republike i v zahraničí.

Článok 4 Členstvo v asociácii

(1) Členmi asociácie sa môžu stať verejne prístupné knižnice a informačné pracoviská, ktoré sú samostatnými právnickými osobami, alebo sú súčasťou univerzít, iných vysokých škôl či ďalších právnických osôb ako zriaďovateľov a písomne sa za členov asociácie prihlásili.

(2) Pôsobnosť asociácie na území Slovenskej republiky nevyklučuje členstvo právnických osôb pôsobiacich v zahraničí, pokiaľ prejavia záujem o činnosť asociácie, spĺňajú podmienky členstva a boli za členov asociácie prijaté uznesením valného zhromaždenia.

(3) o prijatí za člena rozhoduje správna rada asociácie a jej rozhodnutie schvaľuje valné zhromaždenie.

(4) Členstvo sa nadobúda prijatím za člena a zaplatením členského príspevku za bežný rok.

(5) Členstvo zaniká vystúpením. v prípade neplnenia povinností členom, alebo nezaplatenia členského príspevku rokuje o veci valné zhromaždenie, ktoré môže svojím uznesením rozhodnúť o zrušení členstva.

(6) Proti uzneseniu valného zhromaždenia o neprijatí za člena alebo o zrušení členstva sa knižnica nemôže odvolať.

(7) Každý člen má právo:

- a) zúčastňovať sa valného zhromaždenia, voliť a navrhovať svojho kandidáta do orgánov asociácie. Každý člen má právo jedného hlasu,
- b) byť informovaný o podujatiach usporiadaných asociáciou a zúčastniť sa na nich,
- c) podávať návrhy a rokovať o nich na zasadnutiach orgánov asociácie,
- d) ovplyvňovať svojimi námetmi zameranie činnosti asociácie,
- e) využívať dosiahnuté výsledky spoločnej činnosti členov asociácie.

(8) Každý člen je povinný:

- a) dodržiavať stanovky asociácie a riadiť sa uzneseniami jej orgánov,
- b) usilovať sa o plnenie úloh asociácie,
- c) sprístupňovať výsledky svojej vedeckej a odbornej činnosti tak, aby z nich mohli mať úžitok všetci členovia asociácie,
- d) platiť včas a v stanovenej výške členský príspevok.

Článok 5 Orgány asociácie

Orgánmi asociácie vo všetkých úsekoch jej činnosti: sú valné zhromaždenie, prezident, správna rada a kontrolná a revízna komisia.

Článok 6 Valné zhromaždenie

(1) Valné zhromaždenie je najvyšším orgánom asociácie. Tvoria ho štatutárni alebo splnomocnení zástupcovia členských organizácií, a to jeden za každú členskú organizáciu. Zástupcu členskej organizácie, ktorá nie je samostatným právnym subjektom, splnomocňuje zriaďovateľ.

(2) Valné zhromaždenie rozhoduje o základných otázkach asociácie. V rámci stanov asociácie určuje najmä zameranie a náplň činnosti asociácie. Okrem toho:

- a) volí tajným hlasovaním prezidenta asociácie, desať členov a štyroch náhradníkov správnej rady, ako aj troch členov a dvoch náhradníkov kontrolnej a revíznej komisie, uvoľňuje uvedených funkcionárov z funkcií na ich žiadosť, alebo ak si neplnia povinnosti vyplývajúce z funkcie;
- b) určuje výšku členských príspevkov a termín ich splatnosti;
- c) prerokúva a schvaľuje správu o činnosti asociácie, správu o hospodárení a správu kontrolnej a revíznej komisie od predchádzajúceho valného zhromaždenia,
- d) schvaľuje plán práce a rozpočet asociácie na príslušné obdobie;
- e) rozhoduje o zmenách stanov asociácie, prípadne o návrhu na rozpustenie asociácie.

(3) V období medzi zasadnutiami valného zhromaždenia môže správna rada SAK operatívne uskutočniť čiastkové zmeny rozpočtu vo vlastnej pôsobnosti, pokiaľ to bude nevyhnutné pre splnenie schválených hlavných úloh.

(4) Vo volebnom roku je valné zhromaždenie uznášaniaschopné, ak je prítomná/účastná nadpolovičná väčšina všetkých členov asociácie a uznesenie sa stáva právoplatným, ak zaň hlasuje nadpolovičná väčšina všetkých členov asociácie.

(5) V nevolebnom roku je valné zhromaždenie uznášaniaschopné, ak je prítomná/účastná jedna tretina všetkých členov asociácie a uznesenie sa stáva právoplatným, ak zaň hlasuje nadpolovičná väčšina prítomných členov asociácie.

(6) Valné zhromaždenie sa schádza najmenej jedenkrát za rok. Rokovanie vedie prezident asociácie, v jeho neprítomnosti vopred poverený člen správnej rady.

(7) Valné zhromaždenie môže používať korešpondenčné hlasovanie alebo umožniť účasť členov SAK na zasadnutí prostredníctvom elektronických prostriedkov.

Článok 7 **Správna rada**

(1) Riadenie všetkej činnosti asociácie, pokiaľ nie je vyhradená valnému zhromaždeniu, prislúcha správnej rade, ktorá je súčasne výkonným orgánom asociácie.

(2) Správnu radu tvorí desať členov volených valným zhromaždením na obdobie troch rokov. Správna rada volí spomedzi svojich členov viceprezidenta a tajomníka asociácie. V čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu je možné predĺžiť mandát zvolených členov správnej rady najviac o ďalších 6 mesiacov. po ich uplynutí sa musia konať voľby do správnej rady:

- a) fyzickou prítomnosťou a hlasovaním, alebo
- b) použitím korešpondenčného hlasovania, alebo
- c) hlasovaním prostredníctvom elektronických prostriedkov.

(3) Členmi správnej rady a kontrolnej a revíznej komisie sa môžu stať štatutárni alebo splnomocnení zástupcovia členských knižníc. Členstvo v správnej rade a kontrolnej a revíznej komisii automaticky zaniká, keď príslušný člen prestane vykonávať funkciu štatutára, resp. splnomocneného zástupcu.

(4) Kandidátov na voľby do správnej rady a kontrolnej a revíznej komisie predkladá predchádzajúca správna rada na základe návrhov členských knižníc v počte prevyšujúcom počet členov príslušného orgánu.

(5) Prezident asociácie zvoláva správnu radu podľa potreby, najmenej trikrát do roka. Správnu radu musí zvolať najneskôr do jedného mesiaca, ak o to požiadajú aspoň tretina jej členov.

(6) Správna rada pracuje podľa rámcového plánu činnosti, zostaveného na ročné, prípadne polročné obdobie. Za svoju činnosť zodpovedá valnému zhromaždeniu asociácie.

(7) Správna rada vedie a spravuje registratúru a registratúrne stredisko asociácie. Za agendu registratúry a registratúrneho strediska zodpovedá tajomník asociácie.

(8) Okrem členov správnej rady môžu byť na jej zasadnutia prizvané aj iné osoby; o ich účasti rozhoduje podľa povahy prerokovanej problematiky správna rada na základe predchádzajúcej dohody, resp. v odôvodnených prípadoch prezident asociácie.

(9) Správna rada prijíma uznesenia hlasovaním. Ak bol predložený protinávrh, hlasuje sa najskôr o ňom.

(10) Zasadanie správnej rady je uznášaniaschopné, ak je na ňom prítomná nadpolovičná väčšina jej členov. Na schválenie uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov správnej rady. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas prezidenta.

(11) Tajomník asociácie vyhotovuje zápisnicu z rokovania, ktorú schvaľuje prezident a rozošle ju do štrnástich dní všetkým členom správnej rady, účastníkom rokovania, prípadne ďalším určeným osobám, orgánom a organizáciám. Originál zápisnice sa spolu s prezenčnou listinou ukladá do archívnych materiálov asociácie.

(12) Každý člen správnej rady a ďalší účastníci jej rokovania majú právo na zaznamenanie svojho stanoviska do zápisnice z rokovania.

(13) Asociácia vydáva Bulletin SAK. Správna rada vymenúva a odvoláva zodpovedného redaktora Bulletinu SAK.

Článok 8 **Prezident asociácie**

(1) Prezidenta asociácie volí valné zhromaždenie asociácie na obdobie troch rokov. Môže byť zvolený najviac v dvoch po sebe nasledujúcich obdobiach. V čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu je možné predĺžiť mandát zvoleného prezidenta SAK najviac o ďalších 6 mesiacov. Po ich uplynutí sa musia konať voľby prezidenta:

- a) fyzickou prítomnosťou a hlasovaním, alebo
- b) použitím korešpondenčného hlasovania, alebo
- c) hlasovaním prostredníctvom elektronických prostriedkov.

(2) Prezident asociácie zastupuje asociáciu navonok a koná v jej mene. Za svoju činnosť zodpovedá valnému zhromaždeniu.

(3) Prezident asociácie organizuje plnenie uznesení valného zhromaždenia a riadi činnosť správnej rady. Počas neprítomnosti prezidenta asociácie riadi činnosť správnej rady viceprezident asociácie.

(4) Správna rada môže splnomocniť aj iných svojich členov, aby ju zastupovali a konali v jej mene v rozsahu, ktorý vopred určí svojím uznesením.

(5) Korešpondenciu asociácie podpisuje prezident asociácie, v jeho neprítomnosti viceprezident. Bežné písomnosti podpisuje tajomník.

Článok 9 **Odborné skupiny a sekcie**

(1) Správna rada môže vytvárať odborné skupiny ako svoje pracovné a poradné tímy na riešenie jednotlivých oblastí činnosti alebo konkrétnych úloh. Odborné skupiny môžu byť stále alebo ad hoc. Správna rada môže na základe návrhov členských organizácií vytvárať sekcie zložené z členských organizácií príbuzného zamerania, záujmov a charakteru.

(2) Odbornú skupinu alebo sekciu zvoláva a jej činnosť riadi vedúci odbornej skupiny alebo sekcie schválený správnu radou.

(3) Vedúcimi odborných skupín a sekcií sú zamestnanci členských knižníc. Členmi odborných skupín môžu byť aj odborníci z iných organizácií.

(4) Úhradu nákladov, ktoré vzniknú členom odbornej skupiny alebo sekcie, hradí vysielajúca organizácia, ak správna rada nerozhodne inak.

Článok 10 **Kontrolná a revízna komisia**

(1) Kontrolná a revízna komisia sleduje dodržiavanie stanov a plnenie uznesení orgánov asociácie, reviduje hospodársku činnosť asociácie a hospodárenie s jej majetkom, preveruje ročnú účtovnú závierku.

(2) Kontrolná a revízna komisia podáva o svojej činnosti a zisteniach každoročne správu valnému zhromaždeniu, ktorému je za svoju činnosť zodpovedná.

(3) Kontrolná a revízna komisia má 3 členov volených valným zhromaždením na obdobie troch rokov. v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu je možné predĺžiť mandát zvolených členov kontrolnej a revíznej komisie najviac o ďalších 6 mesiacov. Po ich uplynutí sa musia konať voľby do kontrolnej a revíznej komisie:

- a) fyzickou prítomnosťou a hlasovaním, alebo
- b) použitím korešpondenčného hlasovania, alebo

(4) Kontrolná a revízna komisia si volí zo svojich členov predsedu. Predseda kontrolnej a revíznej komisie sa zúčastňuje na zasadnutiach správnej rady s právom poradného hlasu.

Článok 11

Hospodárenie a majetok asociácie

(1) v otázkach hospodárenia a správy majetku sa asociácia riadi všeobecne platnými právnymi predpismi a predpismi o hospodárení neziskových verejnoprospešných právnických subjektov.

(2) Asociácia získava finančné, prípadne iné hmotné prostriedky:

- a) z členských príspevkov svojich členov,
- b) z príjmov vlastnej činnosti,
- c) z darov sponzorov,
- d) z verejných subvencií, dotácií a príspevkov od iných organizácií či jednotlivcov.

(3) Právo disponovať s finančnými a inými hospodárskymi prostriedkami asociácie majú iba jej volené orgány a nimi splnomocnené osoby.

(4) Náklady spojené s činnosťou orgánov asociácie hradí asociácia, cestovné náklady členov týchto orgánov hradia príslušné členské organizácie, ak správna rada asociácie nerozhodne inak.

(5) za správnosť všetkých účtovných operácií zodpovedá účtovník. Funkciu účtovníka asociácia obsadzuje externým subjektom plateným z rozpočtu asociácie.

(6) Účtovné doklady musia obsahovať okrem podpisu účtovníka pečiatku asociácie a podpis prezidenta, príp. viceprezidenta asociácie.

(7) Správna rada môže valnému zhromaždeniu navrhnúť, aby jej prezident, prípadne iní funkcionári boli za svoju celoročnú činnosť – primerane jej výsledkom a možnostiam asociácie – odmenení.

Článok 12

Spôsob rozpustenia asociácie a naloženia s jej likvidačným zostatkom

(1) Asociácia zaniká uznesením valného zhromaždenia, ak je na ňom zastúpená nadpolovičná väčšina členov a ak za návrh na jej rozpustenie hlasovali najmenej dve tretiny prítomných zástupcov členských organizácií.

(2) Ak valné zhromaždenie rozhodne o rozpustení asociácie, určí tiež likvidátora a rozhodne, ako sa naloží s jej majetkom.

Článok 13
Záverečné ustanovenie

Tieto stanovy nadobúdajú účinnosť dňom schválenia valným zhromaždením asociácie dňa 19. februára 2025.

Súčasne sa rušia stanovy schválené valným zhromaždením dňa 23.11.2021.

TRENČIANSKA KNIŽNICA OSLÁVILA HISTORICKÝ MÍLNIK V JEDNOM Z NAJLEPŠÍCH MESTSKÝCH HISTORICKÝCH HOTELOV EURÓPY / THE TRENČÍN LIBRARY CELEBRATED A HISTORIC MILESTONE IN ONE OF EUROPE'S FINEST HISTORICAL CITY HOTELS

Mgr. Peter Martinák, riaditeľ Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne, riaditel@vkmr.sk

Abstract: Libraries have changed in incredible ways over the past hundred years. The library in Trenčín has also undergone an interesting development. It has changed its name, founders and home addresses several times during its existence. However, it has managed to keep one attribute unchanged - its character. It has always been able to bring people together.

Keywords: Public Library of Michal Rešetka in Trenčín, centenary, e-services, reconstruction, modernization, European Capital of Culture 2026

Kľúčové slová: Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, storočnica, e-služby, rekonštrukcia, modernizácia, Európske hlavné mesto kultúry 2026

Svojho času patrila medzi najvýznamnejšie knižnice v Československu. Na pozíciu regionálneho lídra je odhodlaná nadviazať aj vďaka miliónovej investícii v rámci projektu Európske hlavné mesto kultúry 2026. Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne si pripomína 100. výročie vzniku.

Vtedy pred sto rokmi

Keď 14. februára 1925 v Trenčíne slávnostne otvorili novozriadenú knižnicu, nikto zo zainteresovaných netušil, že tento historický medzník raz bude spájaný s dňom zaľúbených a pamiatkou svätého Valentína. V budove vtedajšej Štátnej ľu-

dovej školy na ulici Slobody, dnes Ulici 1. mája, prvých čitateľov nepochybne sprevádzala zvedavosť, no v duchu načrtnutej symboliky ich do neprebádaného prostredia zaiste priťahovala láska. Láska ku knihám, k literatúre, čítaniu, vzdelaniu či príležitosť na vzrušujúci únik do sveta fantázie.

Podľa dobového týždenníka Trenčan mala mestská knižnica v Trenčíne, zriadená v zmysle zákona č. 430/1919 o verejných obecných knižniciach, v spomenutom roku 1925 k dispozícii štyri stovky knižných zväzkov a jednu skriňu. Evidovala 76 čitateľov. Vypožičiavanie sa realizovalo trikrát týždenne.

V januári 1935 prideliло mesto knižnici dve miestnosti v niekdajšom Széchényiho konvikte na súčasnom Mierovom námestí (vtedy Masarykovom námestí). Budova stála na mieste, kde neskoršie sídlila Štátna sporiteľňa.

Po druhej svetovej vojne knižnica vyvíjala činnosť v priestoroch starej železničnej stanice.



Štátna ľudová škola z roku 1895 prezývaná „Sýkorka“ (fotopohľadnica, vydavateľ neznámy, 1948).

Zdroj: Milan Vrba

Knižnica v dome, doma v knižnici

K presťahovaniu do prvej účelovej budovy knižnice na Jaselskej ulici došlo v roku 1950. V súlade s výnosom Povereníctva informácií a osvety v Bratislave č. 644/51 mestskú knižnicu s čítárňou onedlho preorganizovali na okresnú ľudovú knižnicu, v ktorej bolo zriadené samostatné oddelenie náučnej literatúry, oddelenie beletrie, výpožičné oddelenie s čítárňou pre deti a čítareň pre dospelých. Čítareň ponúkala 48 titulov periodík.

Paradoxne, objekt na Jaselskej ulici, v ktorom v 19. storočí žil národný a kultúrny dejateľ Ľudovít Dohnány, stále plnil aj obytnú funkciu. Na prvom poschodí boli situované tri byty. Na prízemí žila ešte v šesťdesiatych rokoch 20. storočia rodina Gašparíkovcov. „Oproti nášmu bytu bola čítareň a detské oddelenie. Na poschodí sa nachádzala kotolňa, kam sme mame pomáhali vynášať uhlie z pivnice.



Prvá účelová budova trenčianskej knižnice na Jaselskej ulici. Zdroj: archív VKMR



Čítareň v pôvodnej budove na Jaselskej ulici. Zdroj: archív VKMR

*Vôbec nám neprišlo zvláštne, že sme dom zdieľali v podstate s cudzími ľuďmi. Práve naopak. Večer sa tam stretávali filatelisti a ako malý chlapec som knižničnému šoférovi pomáhal rozväzať balíky s knihami po jednotlivých obciach v okrese,“ zaspomínal si Jozef Gašparík (*1961).*

S rokom 1970 zostane navždy spojené otvorenie prvej pobočky trenčianskej knižnice na sídlisku Dlhé Hony a presťahovanie oddelenia pre deti do budovy bývalej osemročnej školy na Hasičskej ulici, ktoré tam pôsobí dodnes.

V nasledujúcom roku – uznesením Rady Západoslovenského Krajského národného výboru č. 54/1971 – bola okresná knižnica preorganizovaná na krajskú knižnicu pre knižnice Západoslovenského kraja s účinnosťou od 1. 1. 1972. Koncom sedemdesiatych rokov minulého storočia sa knižnica sťahovala opäť. Prevádzky z Jaselskej ulice tento raz našli nové útočisko v časti budovy bývalého Okresného národného výboru na Námestí SNP.

Po Nežnej revolúcii

Po páde komunizmu dochádza k delimitácii Krajskej knižnice v Trenčíne spod Západoslovenského Krajského národného výboru pod Ministerstvo kultúry SR na základe zákona SNR č. 518/90. Knižnica je následne preorganizovaná na okresnú knižnicu s metodickou pôsobnosťou pre západoslovenský región.

Od roku 1994 nosí v názve bernoľákovsky orientovaného vzdelanca Michala Rešetku. O dva roky neskôr bola okresná knižnica preorganizovaná na Štátnu krajskú knižnicu Michala Rešetku v Trenčíne v zmysle Zriaďovacej listiny, vydanéj Krajským úradom v Trenčíne.

Od roku 2002 je Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne (VKMR) v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja.

Ďalšie veľké sťahovanie knižnice je spojené s rokom 2012. Vybrané pracoviská z budovy na Námestí SNP boli premiest-



Pohľad na budovu knižnice na Jaselskej ulici v roku 2024. Zdroj: archív VKMR

nené na Hasičskú ulicu, oddelenia pre dospelých čitateľov pre zmenu do dôvernej známej budovy na Jaselskej ulici. Vo dvore knižnice na pešej zóne v historickom centre Trenčína zakrátko vyrástla originálna oáza pokoja. Inšpiratívny čitateľský kútik pod holým nebom s množstvom periodík a okrasnou zeleňou je k dispozícii počas letných mesiacov zdarma pre všetkých návštevníkov. Letná čítareň spája oddychovú i poznávaciu funkciu. Osvedčila sa tiež ako dejisko besied s osobnosťami kultúrneho života.



Letná čítareň. Zdroj: archív VKMR

Čo ponúka knižnica, ktorá ide s dobou?

VKMR sa vďaka profesionalite, pracovitosti a nadšeniu generácií knihovníkov vyprofilovala do súčasnej podoby s krajskou pôsobnosťou a zodpovednosťou za rozvoj knihovníctva v celom trenčianskom regióne aj voči svojim čitateľom a návštevníkom, ktorí za to očakávajú kvalitné služby na úrovni 21. storočia.

Pri pohľade do spätného zrkadla vidno, že verejná knižnica v Trenčíne sa počas storočnej existencie zakaždým snažila



Študovňa. Zdroj: Jakub Fabo

kráčať s dobou, poskytovať priestor na realizáciu všetkým generáciám a služby inovovať tak, aby bola konkurencieschopná a schopná reagovať na aktuálne spoločenské témy. V súčasnosti zastrešuje päť pracovísk v rôznych lokalitách mesta. Už dávno nie je len miestom, kde sa požičiavajú knihy. Mení sa na miesto komunitných stretnutí, miesto bezpečného trávenia voľného času, organizovania besied, prednášok či iných interaktívnych vzdelávacích podujatí. *„Verejnú knižnicu Michala Rešetku v Trenčíne v roku 2024 navštívilo 250 308 záujemcov o výpožičku kníh, podujatie alebo elektronické služby. Zorganizovali sme viac ako 570 kultúrno-spoločenských podujatí. Priemerne denne navštívi knižnicu viac ako 360 používateľov. Evidujeme 6 646 registrovaných čitateľov – viac ako 12 percent z počtu obyvateľov mesta. Knižničný fond sa rozrástol na 229 863 zväzkov, ročne kúpime viac ako 8 500 nových kníh,“* špecifikova-



Registrovaní čitatelia majú voľný prístup k e-knihám aj audioknihám. Zdroj: archív VKMR



Pri programovaní Microbitu deti spájajú príjemné s užitočným. Zdroj: archív VKMR

la vedúca knižnično-informačných služieb VKMR Sylvia Fabová.

● E-knihy, audio-knihy, virtuálna prehliadka

Na prelome apríla a mája 2020 VKMR spustila elektronickú službu vo forme výpožičiek E-kníh. Aplikácia je kompatibilná so zariadeniami s operačným systémom Android a iOS.

Po sprístupnení výpožičiek e-kníh prináša ďalšiu atraktívnu službu v podobe audiokníh. K obľúbeným titulom sa všetci registrovaní čitatelia dostanú kedykoľvek, kdekoľvek a zdarma.

Od roku 2021 môžu milovníci virtuálnej reality v trenčianskej knižnici „na diaľku“ objavovať prvky viditeľné v priestore len pomocou počítačovej techniky. V rámci virtuálnej prehliadky majú k dispozícii dvadsaťpäť východiskových bodov v interiéri a exteriéri, plátno so sociálnou sieťou či pexeso na stene. Popri informačnej funkcii služba podporuje zážitkové vzdelávanie a zábavnou formou rozvíja regionálne povedomie. Audio-sprevodca pomáha spoznávať knižnicu aj zrakovo hendikepovaným. Pre zahraničných návštevníkov je projekt dostupný v angličtine.

● Sociálne siete, sociálne médiá

Sociálne siete už dnes patria k tzv. povinnej výbave každej organizácie. Pre efektívnejšiu komunikáciu s čitateľmi, a tiež z hľadiska lepšej adresnosti aktivít, trenčianska knižnica obhospodaruje dva samostatné facebookové profily – jeden pre dospelých a druhý pre deti. Prostredníctvom YouTube kanála informuje verejnosť o aktuálnom dianí. V júni 2020 sa zaradila medzi priekopníkov na Slovensku a svoju vlastnú televíziu využila na historicky prvé živé vysielanie besedy z knižnice. Vo vlastnej réžii s ponukou na video-stream cez Atlantický oceán oslovila trenčianskeho rodáka a svetoznámeho hokejistu, v tom čase hráča klubu NHL Boston Bruins Zde-

na Cháru, ktorého meno je s literatúrou späté viac, než by sa mohlo zdať na prvý pohľad. Video-hovor cez telekomunikačný program z improvizovaného štúdia vysiela-la, resp. streamovala zdarma.

Počas pandémie koronavírusu Covid-19 sa v Trenčíne rozhodli verejnosti nahra-diť chýbajúce diskusie so spisovateľmi a osobnosťami kultúrneho života prostred-níctvom podcastu. Začínali s vlastnými tri-nástimi zvukovými záznamami, medziča-som sa Biblio Podcast rozrástol o ďalšie pútavo zostrihané rozhovory. Služba je ak-tualizovaná a je k dispozícii zdarma na pla-tforme Spotify.



Sladká súčasť oslavy storočnice.
Zdroj: archív VKMR

● Kreatívna dielňa a vysoký štandard podujatí pre deti

K najnovším prírastkom v portfóliu služieb trenčianskej knižnice patrí inteligentné laboratórium (SmartLab), resp. kreatívna dielňa zameraná na informačné technológie. Prepája digitálne zručnosti s čitateľskými návykmi. Workshopy sú zamerané na prvý kontakt s programovaním Microbitu, ozobota, 3D modelovanie, 3D tlač, či vypaľovanie do dreva s možnosťou vytvorenia vlastného dielka.

Nie je žiadnym tajomstvom, že oddelenie literatúry pre deti a mládež predstavuje jednu z vlajkových lodí VKMR. Detské knihovníčky z Trenčína dlhodo-bo patria k slovenskej špičke a pravidelne sa presa-dzujú na súťažných prehliadkach podujatí pre deti a mládež. K tomu, aby návštevy detského odde-lenia boli naozaj zážitkové, pomáhajú aj také súčasti knižničného fondu, ako napríklad tematické kufríky, spoločenské hry, 3D hlavolamy, či LEU Brain Stimu-lator. V súčasnosti veľký ohlas u návštevníkov za-znamenávajú aj dvaja noví obyvatelia detského od-delenia – africké slimáky.

● Babi, pošli mi to mejlom

Keďže trenčianska knižnica sa snaží ísť s dobou so všetkým, čo k tomu patrí, v žiadnom prípade nezabúda ani na tých, ktorí tiež chcú kráčať s dobou, avšak často sa ocitajú na vedľajšej koľaji. Nepretr-žite od roku 2006 sa u seniorov teší mimoriadnej obľube počítačový kurz „Babi, pošli mi to mejlom“ zameraný na inštruktáž e-mailovej komunikácie



Slávnostné stretnutie pri príležitosti 100. výročia knižnice v Trenčíne doplnil kultúrny program.
Zdroj: archív VKMR



Budovu na Hasičskej ulici čaká komplexná rekonštrukcia. Zdroj: archív VKMR



Modernizácia knižnice tvorí súčasť projektu EHMK Trenčín 2026. Zdroj: Patyzone design

a zvládnutie základov práce s PC. Táto aktivita upútala aj štáb RTVS, ktorý z nej spracoval reportáž do relácie Generácia.

Benefity k storočnici

V roku 100. výročia vzniku knižnice v Trenčíne jubilujúca inštitúcia pripravila pre svojich návštevníkov viacero prekvapení. Registrovaným čitateľom umožňuje voľný prístup k e-knihám a audioknihám. Za exkluzívne novinky roka však možno bez nadsadenia označiť ďalšie dva benefity.

V snahe o elimináciu tlače papierových dokladov, zvýšenie ochrany životného prostredia, ako aj v záujme skvalitnenia poskytovaných služieb VKMR vyvinula vo vlastnej réžii unikátnu aplikáciu na zobrazenie informácií o aktuálnych výpožičkách na externom monitore. Stav svojho čitateľského konta si čitatelia odteraz môžu skontrolovať pred odchodom z knižnice priamo na evidenčnom pulte. Podobnou službou sa zatiaľ nemôže pochváliť žiadna iná verejná knižnica na Slovensku.

Ďalší atraktívny benefit sa týka čitateľských preukazov. Od januára 2025 si ho môžu čitatelia stiahnuť zdarma do mobilného telefónu vo forme digitálnej karty. Aplikácia im umožňuje: prehľad o výpožičkách a poplatkoch, prehľad o návštevičkách a novinkách knižnice, či automatickú aktualizáciu údajov.

Slávnostné stretnutie pri príležitosti výnimočného jubilea trenčianska knižnica zorganizovala v kongresovej sále miestneho Hotela Elizabeth. Podujatie bolo venované všetkým generáciám knihovníkov a zamestnancov, ktorí sa v priebehu uplynulých desaťročí podieľali na jej rozvoji. V rámci sprievodného programu uzrel svetlo sveta dokumentárny film mapujúci príbeh knižnice od roku 1925, do života bola uvedená nová publikácia *Čarovný Trenčín a okolie*, ocenenia si prevzali dlhoroční zamestnanci i najaktívnejší čitatelia. Na záver organizátori oslavy odvysielali priateľské pozdravy a narodeninové prania od osobností kultúrneho života.

Výzva EHMK

Na prelome prvej a druhej storočnice trenčianska knižnica stojí na prahu novej a obrovskej výzvy. Trenčín sa totiž v roku 2026 stane Európskym hlavným mestom kultúry (EHMK). V rámci tohto projektu čaká budovu knižnice na Hasičskej ulici komplexná rekonštrukcia za zhruba deväť miliónov eur. Projekt nerieši iba rekonštrukciu pôvodného objektu. Súčasťou modernizácie je aj vybudovanie novej prístavby na existujúcom zadnom dvore. Cieľom je vytvoriť priestor, ktorý bude nielen funkčný z hľadiska prevádzky, ale povýši knižnicu na spoločenské a komunitné miesto s prívetivým interiérom a zároveň negatívne nenaaruší svojím novotvarom pamiatkovo chránené územie.

Okrem architektonicko-stavebnej časti sa knižnica podieľa aj na programovej línii projektu EHMK 2026 s cieľom potvrdiť pozíciu dôležitého hráča na poli kultúrnych podujatí v celom regióne.

PROFESIJNÁ IDENTITA A SOFT SKILLS KNIHOVNÍKA / PROFESSIONAL IDENTITY AND SOFT SKILLS OF LIBRARIANS

PaedDr. Darina Obušeková, PhD., členka redakčnej rady Bulletinu SAK

Abstract: In this paper, we focus on the professional identity of librarians and their soft skills, which are key factors influencing their ability to perform professional activities in the modern information environment. The professional identity of a librarian involves answering the question of how a librarian perceives himself/herself in the context of his/her profession and his/her professional activities towards dynamically changing users. A combination of soft skills such as communication skills, empathy, teamwork, flexibility and problem-solving skills are essential to properly grasp and perform professional activities. These skills enable the librarian to communicate effectively with colleagues, externally with users, collaborate, adapt to new technologies and the needs of the community, ultimately ensuring a pleasant experience for users of the library environment and services. Continuing education and soft skills development should be an integral part of librarians' training and professional growth to meet the challenges of today's digital and information world.

Keywords: professional identity, librarian, soft skills, education

Kľúčové slová: profesijná identita, knihovník, mäkké zručnosti, vzdelávanie.

Mäkké zručnosti knihovníka sú tie, ktoré (na prvý pohľad) nie sú priamo spojené s odbornými znalosťami, ale sú kľúčové pre efektívnu komunikáciu – internú

i externú, vzájomnú spoluprácu a poskytovanie kvalitných knižnično-informačných služieb. Medzi soft skills sa zaraďujú *komunikačné zručnosti, empatia a orientácia na používateľa, tímová práca, organizačné schopnosti, flexibilita a adaptabilita, riešenie problémov, kreativita, trpezlivosť, analytické myslenie a vedenie a motivácia.*

Komunikačné zručnosti

Knihovníci potrebujú pre odborné vykonávanie svojej práce správne komunikovať - s kolegami i používateľmi knižnično-informačných služieb. Medzi základné komunikačné zručnosti patrí presnosť vo vyjadrovaní, aktívne počúvanie a schopnosť zložitú informáciu vysvetliť zrozumiteľne.

„Aktívne počúvanie sa navzájom je nástrojom na vytvorenie pokojného a spravodlivého pracovného prostredia. Počnúc vedúcim zamestnancom až po každého jedného zamestnanca je počúvanie v pracovnom kolektíve kľúčové.“¹⁾ Komunikácia úzko súvisí s celkovou profesionalitou a dekórom knihovníckej profesie.

V pracovnom prostredí, najmä pred samotnými používateľmi, je dôležité eliminovať akékoľvek formy neprofesionálneho správania, ako sú klebety, ohováranie či znevažovanie kolegov. Tieto javy narúša-

1) OBUŠEKOVÁ, Darina. Stratégie pri profesijnom i osobnostnom rozvoji mladého knihovníka v akademickú knižnici. In *Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma i v zahraničí*. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2024, s. 162.



jú tímovú súdržnosť a etickú integritu pracoviska. Zamestnanec disponujúci rozvinutými interpersonálnymi zručnosťami (soft skills) by mal aktívne zasiahnuť už pri náznakoch porušovania súdržnosti tímu.

Z hľadiska spravodlivosti je kľúčové uplatňovanie rovnakých štandardov voči všetkým členom tímu; akékoľvek nerovnaké zaobchádzanie, napríklad tolerovanie opakovaného porušovania tímových pravidiel u jedného zamestnanca a promptné sankcionovanie iného za ojedinelý priestupok, môže viesť k pocitom frustrácie a demotivácie, čím sa narúša dôvera a stabilita pracovného prostredia. Vedúci zamestnanec s rozvinutými soft skills by mal preto disponovať schopnosťou identifikovať a konštruktívne riešiť takéto situácie s cieľom predísť eskalácii konfliktov a zachovať harmóniu v tíme. Okrem toho je nevyhnutné brať do úvahy potenciálne riziká syndrómu vyhorenia (burnout), ktorý môže postihnúť aj pracovníkov v dôsledku chronického stresu, napríklad spôsobeného pretrvávajúcim personálnym poddimenzovaním.²⁾

Empatia a orientácia na používateľa

Pod empatiou rozumieme schopnosť vcítiť sa do prežívania druhej osoby a úprimne sa starať o druhých aj o seba.³⁾ V našom prípade ide o vcítenie sa do potrieb používateľov knižnično-informačných služieb i tímových kolegov. Vďaka empatii môžeme príjemným, kultivovaným a priateľským spôsobom nielen poskytnúť požadovanú službu, ale aj vysvetliť, ak by bola požiadavka v danú chvíľu nerealizovateľná.

Tímová spolupráca

Knihovníci pracujú v tímoch, či už v rámci kolektívu knižnice alebo s externými spolupracovníkmi – kolegami z iných knižníc, vedecko-pedagogickými pracovníkmi v rámci akademickej obce. Dôležité je nielen dodržiavať vonkajšie faktory tímovosti, ale aj vedieť efektívne spolupracovať. Azda najväčší problém môže predstavovať nedostatočné zdieľanie in-

formácií. Mať tímového ducha znamená, vedieť, kým som ako jednotlivec, aká je moja úloha v tíme a k akému cieľu spoločne smerujeme. Byť tímovým hráčom je každodennou výzvou k svedomitosti, pracovitosti a spolupráci. „Tímová práca napomáha efektívnosť práce a vzájomnú motiváciu rozvoja knižníkov a zároveň je ich bázou. Každý knižník má svoju náplň práce avšak tímovosť je niečo, čo je vlastné celku.“⁴⁾

Organizačné schopnosti

Skúsený vedúci zamestnanec, ak dobre pozná svoj tím, rozozná a zhodnotí, komu akú činnosť môže i nemôže zveriť. Knižníci však vo všeobecnosti majú mať správny time management – schopnosť efektívne využívať čas. Je to dôležité pre kvalitnú prácu –správu knižničného fondu, zvládať často náročné termínované úlohy, plánovanie akcií (predajné výstavy, Týždeň slovenských knižníc, exkurzie, Erasmus výmenné pobyty kolegov z partnerských inštitúcií). To všetko si vyžaduje organizačné schopnosti. Viaceré akademické knižnice sú personálne poddimenzované a pracovné úlohy sú prerozdelené. Môže sa stať, že knižník má kumulované viaceré pracovné pozície. Cal Newport v knihe *Hlboká práca* uvádza plánovanie práce (time management) ako nevyhnutný krok k zachovaniu poriadku a plneniu pracovných úloh bez evidentného chaosu a stresu.⁵⁾ Naplánovať si deň alebo dokonca týždeň dopredu môže pomôcť k zachovaniu psychického zdravia, pohody a radosti z práce. Viem, čo ma čaká, viem, čo urobím dnes, čo zajtra a tým vytváram zdravý work-life balance.

4) OBUŠEKOVÁ, Darina. Stratégie pri profesijnom i osobnostnom rozvoji mladého knižníka v akademickej knižnici. In *Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma i v zahraničí*. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2024, s. 139.

5) NEWPORT, Cal. *Hlboká práca: tipy, ako dosiahnuť dokonalé sústredenie v rozržitom svete*. Lindeni, 2021.

2) OBUŠEKOVÁ, Darina. Stratégie pri profesijnom i osobnostnom rozvoji mladého knižníka v akademickej knižnici. In *Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma i v zahraničí*, s. 162.

3) GADOŠOVÁ, Stanislava. *Menej konať, viac byť. Príbeh o ceste z krajiny výkonu*. Postoj, 2021.

„Prestaňte preceňovať nadčasy. Prácou v koncentrovaných časových úsekoch dosiahnete rovnaké výsledky a zostane vám množstvo času aj na premýšľanie, relax a kreativitu. Dajte si záväzok, že z práce vždy odídete načas, ibaže by to bolo také naliehavé, že to nemôžete nechať na zajtra. Pamätajte si, že pracovať dlhšie znamená prinajmenšom zadusiť tvorivosť, predstavivosť a energiu. Prinajhoršom to vedie k vyčerpanosti a vyhoreniu.“⁶⁾

Flexibilita a adaptabilita

Flexibilita a adaptabilita neznamena „skákať“ z jednej pracovnej úlohy do druhej, bez ukončenia prvej. To nie je flexibilita, to je chaos. Flexibilita a adaptabilita súvisí s otvorenosťou mysle voči novým technológiám, modernizáciou služieb, digitalizáciou, transformáciou niektorých služieb do online prostredia a podobne.

Riešenie problémov

Knihovníci sa vo svojej praxi stretávajú s rôznymi problémami, návrhmi i pripomienkami. Takými, ktoré potrebujú na riešenie dlhší čas ale i takými, ktoré musia byť vyriešené čo najskôr. Dôležité je sústrediť sa na problém, nie na človeka, ktorý s ním prichádza do diskusie. Architekt Bjark Ingels hovorí o tzv. zhmotnení idey, o ktorej je napríklad konkrétna pracovná porada. Vtedy sa pozornosť diskutujúcich sústredí na problém, nie na osobu, ktorá problém (návrh na zmenu, inováciu) predkladá. Diskusia sa zameriava na spoločnú vec, spoločný problém a riešenie je na ceste.⁷⁾

6) DAISLEY, Bruce. *Radost z práce. 30 spôsobov, ako napraviť vašu pracovnú kultúru a znova sa zamilovať do svojej práce*. Lindeni, 2020, s. 58.

7) DAISLEY, Bruce. *Radost z práce. 30 spôsobov, ako napraviť vašu pracovnú kultúru a znova sa zamilovať do svojej práce*. Lindeni, 2020, s. 217 – 218.

Kreativita:

Mnohí knihovníci sa podieľajú aj na organizovaní rôznych kultúrno-vzdelávacích podujatí (literárne besedy, autorské čítania, výstavy, workshopy či programy zamerané na detského čitateľa), preto sa od nich vyžaduje značná miera kreativity. Samozrejme všetko závisí od typu knižnice. Iné podujatia organizujú akademické knižnice, iné mestské, špeciálne a pod.

Trpezlivosť

V kontexte profesionálnej interakcie s používateľmi knižnice, knihovník čelí širokému spektru potrieb a očakávaní, od technologicky zdatných jedincov po osoby vyžadujúce asistenciu pri základných úkonoch. Osobitná pozornosť si vyžaduje prístup ku klientom so špecifickými požiadavkami, vrátane osôb so znevýhodnením a seniorov.

V záujme poskytovania kvalitných služieb je nevyhnutné, aby knihovník preukazoval trpezlivosť a schopnosť aktívne počúvať, pričom zachováva profesionalitu za každých okolností. V prípade potreby je žiaduce zopakovať vysvetlenie postupu aj viackrát, a ak si situácia vyžaduje, knihovník by mal bez váhania požiadať o pomoc kolegu, čím sa podporuje tímová spolupráca a zabezpečuje sa, že žiadny používateľ knižnično-informačných služieb neostane bez vybavenia svojej požiadavky, ale ani tímový kolega nezostane v nepríjemnej situácii.

Analytické myslenie

Knihovník by mal zvládnuť analyzovať rôzne informačné zdroje, ich relevantnosť, kvalitu a správne ich používateľom odprezentovať – odporučiť, či neodporučiť. Analytické myslenie v sebe zahŕňa aj čítanie s porozumením, kritické myslenie, overovanie zdrojov, znalosť databáz, open access zdrojov a podobne. K tomu však nevyhnutne patrí kontinuálne vzdelávanie, pretože zvyšujúca sa rýchlosť rozvoja i objem dát informačných zdrojov, si vyžaduje odbornosť a kompetentnosť.

Vedenie a motivácia

Vedúci zamestnanec by mal mať soft skills rozvinuté na vysokej úrovni. Z jeho osoby, jeho prístupu k tímu, má vyžarovať pokoj, prístupnosť, otvorenosť, transparentnosť, dôvera a motivácia. Má viesť tím tak, aby spoločne pracovali na úlohách v pokojnej



atmosfére a zdravom pracovnom prostredí. Je zrejme, že ľudský, vyžadujúci zodpovedné plnenie daných pracovných úloh, no najmä spravodlivý prístup nadriadeného dosiahne viac ako bič upletený zo zastrašovania, neopodstatnenej kritiky či zneužívania moci. Konštruktívna kritika a správna spätná väzba sú tie správne nástroje na posun vpred pri stagnácií či nízkom pracovnom výkone. Najprv je však vždy potrebný osobný rozhovor s osobou, ktorej pracovný výkon od istého času nie je v poriadku. Ako píše Kim Scottová⁸⁾, tlak na príliš veľký výkon, v skutočnosti výkon znižuje a s tým aj pracovnú morálku. „Radšej som sa preto najprv sústredila na to, ako si vytvoriť pevné zázemie, aby som mohla budovať skutočné vzťahy s ľuďmi, ktorí budú pre mňa pracovať. Iba v pevnej pozícii a so silnými vzťahmi som si mohla začať plniť manažérske povinnosti a viesť tím k dosahovaniu lepších výsledkov... Bez dobrých vzťahov nedokážete plniť povinnosti, ale spôsob, akým budete plniť povinnosti, určuje vaše vzťahy.“

ZÁVER

V závere môžeme konštatovať, že profesijná identita knihovníka je neoddeliteľne spojená s jeho schopnosťou využívať mäkké zručnosti (soft skills), ktoré sú kľúčové pre jeho úspešnú prácu v dynamickom a technologicky vyspelom prostredí. Knihovník

8) Kim Scottová bola úspešnou líderkou v Googli, keď sa rozhodla odísť do Applu, kde pripravila a viedla kurz manažmentu. Od roku 2017, keď prvýkrát vyšla kniha Radikálna otvorenosť, sa jej autorka preslávila po celom svete svojím vitálnym prístupom k líderstvu a založila spoločnosť Radical Candor, ktorá pomáha firmám uplatniť zásady tohto konceptu v praxi.“ SCOTTOVÁ, Kim. Radikálna otvorenosť. Ako byť skvelým šéfom a zostať pri tom ľudský. Bratislava: Aktuell, 2019, s. 147.

nie je iba odborníkom v oblasti informácií, ale aj facilitátorom, ktorý musí efektívne komunikovať s kolegami, používateľmi a rôznymi externými partnermi. Tieto zručnosti zahŕňajú komunikačné schopnosti, empatiu, schopnosť spolupracovať v tíme, organizačné schopnosti, flexibilitu, kreativitu, riešenie problémov, analytické myslenie a trpezlivosť.

Dôležitým aspektom je, že knihovníci musia neustále rozvíjať tieto zručnosti, aby zvládli neustále sa meniace požiadavky profesie, a to aj prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania. Vysoká úroveň mäkkých zručností napomáha nielen zlepšeniu pracovného prostredia, ale aj vytváraniu pozitívnej skúsenosti používateľov knižníc. Vedenie knihovníkov, ktoré sa zameriava na motiváciu, správnu spätnú väzbu a vytváranie dôvery v tíme, je kľúčové pre udržanie kvalitného a pokojného pracovného prostredia.

Kombinácia odborných a mäkkých zručností je nevyhnutná pre efektívne a harmonické vykonávanie knihovníckych činností. Knihovníci majú byť flexibilní, pripravení na riešenie problémov, schopní analyzovať situácie a neustále sa prispôsobovať novým technológiám a potrebám používateľov. V konečnom dôsledku tieto faktory určujú kvalitu a úspešnosť knižnično-informačných služieb a prispievajú k pozitívnej profesijnej identite knihovníka v modernej spoločnosti.

PLATFORMA MEDIÁLNA GRAMOTNOSŤ+: KROK ZA KROKOM K MEDIÁLNE GRAMOTNEJŠEJ SPOLOČNOSTI

/ MEDIA LITERACY+ PLATFORM: STEP BY STEP TOWARDS A MORE MEDIA LITERATE SOCIETY

Mgr. Viktória Norisová, PhD., koordinátorka pre aktivity v oblasti mediálnej gramotnosti, Rada pre mediálne služby, viktor.norisova@rpms.sk

Abstract: The Media Literacy+ platform was created in response to the need to connect organisations and professionals in this area. Its main objective is to support critical thinking, cooperation between institutions and the organisation of educational activities. Thanks to a coordinated approach, the platform successfully implements projects such as the Media and Information Literacy Week and contributes to raising awareness of the importance of media education in Slovakia. The Platform was established and its activities are coordinated by the Media Services Council.

Keywords: media literacy, critical thinking, education, UNESCO

Kľúčové slová: mediálna gramotnosť, kritické myslenie, vzdelávanie, UNESCO

Mediálna gramotnosť sa stáva kľúčovou kompetenciou 21. storočia. V záplave informácií sa schopnosť kriticky pristupovať k mediálnym obsahom a vyhodnocovať ich informačnú kvalitu a hodnotu stáva obrovskou výzvou každého jednotlivca. Dezinformačná imunita neexistuje. Každý môže v určitých situáciách uveriť dezinformáciám – aj ten najopatrnejší. V najnovšom Eurobarometri z roku 2025 až 76 % mladých ľudí uviedlo, že sa v priebehu posledných siedmich dní stretlo s dezinformáciami a falošnými správami.¹⁾ Rozpoznávanie falošných správ je v online prostredí, ktoré sa stalo hlavným zdrojom informácií, mimoriadne náročné. Sofistikované techniky šírenia dezinformácií, emocionálne manipulácie a predovšetkým vytváranie sociálnych bublín, v ktorých sa šíria informácie potvrdzujúce existujúce názory, sťažujú kritické hodnotenie obsahu. Preto je kľúčové, aby sa mediálna gramotnosť stala súčasťou celoživotného vzdelávania od útleho veku až po seniorov.

Odpoveď na fragmentárnosť mediálneho vzdelávania
Na Slovensku pôsobia desiatky organizácií zameraných na posilňovanie mediálnej gramotnosti – mimovládne organizácie, akademické pracoviská a inštitúcie štátnej či verejnej správy. Každá realizuje vlastné projekty a aktivity, no dlhodobo absentovala platforma, ktorá by tieto iniciatívy systematicky prepojila, umožňovala výmenu skúseností a koordinovala spoločný postup.

V októbri 2022, počas Svetového týždňa mediálnej a informačnej gramotnosti, ktorý pravidelne vyhlasuje organizácia UNESCO, zorganizovala Rada pre mediálne služby online okrúhly stôl, na ktorý pozvala aktérov pôsobiacich v oblasti rozvoja mediálnej gramotnosti. Zámerom Rady bolo získať prehľad o predstaviteľoch aktívnych v tejto oblasti a tiež od-

1) EP Youth Survey 2024, dostupné online: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3392>

**MEDIÁLNA
GRAMOTNOSŤ** 

Spoločne. Zodpovedne. Aktívne.

prezentovať novú kompetenciu, ktorá regulátorovi vyplýva zo zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách v súvislosti s mediálnou gramotnosťou, a to iniciovať, skúmať a analyzovať mediálne prostredie s ohľadom na (okrem iného) mediálnu gramotnosť. Úlohou participantov bolo tiež pomenovať najväčšie výzvy v oblasti rozvoja mediálnej gramotnosti na Slovensku. Jednotliví zástupcovia najčastejšie poukazovali na to, že organizácie síce realizujú množstvo aktivít, ale často o sebe navzájom nevedia a chýba im systematická spolupráca. Rada pre mediálne služby sa preto rozhodla prevziať úlohu koordinátora a vytvoriť platformu Mediálna gramotnosť+, ktorá by tieto medzery preklenula.

Platforma Mediálna gramotnosť+ je postavená na princípoch otvorenej spolupráce, participácie a proaktívneho prístupu. Jej cieľom nie je nahrádzať existujúce aktivity, ale vytvárať synergiu medzi rôznymi organizáciami a odborníkmi aktívnymi v tejto oblasti. Kľúčovým poslaním platformy je vytvárať priestor pre systematickú výmenu skúseností medzi rôznymi inštitúciami a odborníkmi. Dôležitým cieľom je tiež zvyšovanie povedomia o význame mediálnej gramotnosti vo všetkých vrstvách spoločnosti, od

detí a mládeže až po dospelých a seniorov. Súčasťou platformy sú inštitúcie štátnej a verejnej správy, neziskové organizácie, vzdelávacie inštitúcie, zástupcovia médií a kultúrneho priemyslu. V súčasnosti má platforma 35 členov a 11 pozorovateľov, ktorí sa pravidelne zapájajú do aktivít a iniciovaných podujatí.

Aktivity a iniciatívy platformy

Za viac ako dva roky svojej existencie platforma rozvinula niekoľko významných aktivít. Jednou z prvých verejných podujatí bola iniciatíva Mediálne pozitívny týždeň pri príležitosti svetového Positive media day, ktorý sa konal v júni 2023. Cieľom tejto iniciatívy bolo šíriť a vytvárať pozitívne mediálne obsahy, prispieť k rešpektujúcej komunikácii v online diskusiách, oceniť prácu zodpovedných tvorcov mediálnych obsahov, aktivitami prispieť k zvýšeniu kritického myslenia prijímateľov a komunikovať o vplyve mediálnych obsahov na duševné zdravie. Okrem spoločnej aktivity na sociálnych sieťach pripravili počas Mediálneho pozitívneho týždňa viacerí členovia platformy vlastné workshopy, vzdelávacie aktivity, diskusie, ale aj špeciálne obsahy v online priestore.

Platforma Mediálna gramotnosť+ sa už tretí rok zapája do medzinárodnej iniciatívy UNESCO – Týždňa mediálnej a informačnej gramotnosti, ktorý sa koná v poslednom októbrovom týždni. V roku 2023 bola jej hlavnou ambíciou zdôrazniť dôležitosť jednotlivcov ako nositeľov zmeny v oblasti mediálnej gramotnosti. Kľúčovou aktivitou boli dve konferencie pre učiteľov, digitálnych koordinátorov a pracovníkov knižníc v Bratislave a Prešove, kde sa diskutovalo o úlohe týchto profesionálov v digitálnej ére. Do panelových diskusií sa zapojili odborníci z rôznych oblastí, vrátane psychológie, umelej inteligencie a mediálneho vzdelávania. Okrem konferencií boli súčasťou programu aj diskusie, workshopy a ďalšie verejné podujatia, pričom iniciatívu podporili aj významné osobnosti



ako vtedajšia prezidentka Zuzana Čaputová a v tom čase úradujúci premiér Ľudovít Ódor.

V roku 2024 platforma pokračovala v rozširovaní svojich aktivít a uskutočnila štyri tematické online stretnutia zamerané na mediálnu gramotnosť seniorov, online hry, financovanie projektov a AI gramotnosť. Počas Týždňa mediálnej a informačnej gramotnosti, ktorý niesol podtitul *Možnosti vs. Zodpovednosť: Ako (pre)žiť v digitálnom svete*, členovia platformy pripravili viac ako sto hodín vzdelávacích aktivít pre vyše 1500 účastníkov. Súčasťou iniciatívy bol aj špeciálny návod na prežitie v digitál-

nom svete, ktorý členovia platformy šírili cez sociálne siete.

Jednou z hlavných foriem komunikácie platformy je mesačný newsletter. Obsahuje prehľad aktuálnych projektov, pozvánky na podujatia a tipy na zaujímavé podcasty, videá, články, vzdelávacie materiály, ale aj projekty zo zahraničia.²⁾ Newsletter je dostupný na webovej stránke Rady pre mediálne služby.³⁾

2) Každý, kto chce prispieť informáciami, môže poslať podklady na medialnagramotnost@rpms.sk do 20. dňa v mesiaci.

3) Newsletter platformy Mediálna gramotnosť+: <https://rpms.sk/newsletterMG>

MEDIÁLNA GRAMOTNOSŤ
Spoločne. Zodpovedne. Aktívne.

Návod

AKO (PRE)ŽIŤ V DIGITÁLNO M SVETE

- BUĎTE NEVYRUŠITEĽNÍ**
Nastavte si notifikácie a zariadenia tak, aby vás neokrádali o spánok a nerušili pri práci. Tým si zlepšíte produktivitu a pohodu.
- VYUŽÍVAJTE ČAS ONLINE (AJ) PRE VYŠŠIE DOBRO**
Hľadajte spôsoby, ako pomôcť a inšpirovať ostatných vo svojom online prostredí. Pozitívny vplyv môže mať ďalekosiahly dosah.
- DEZINFORMAČNÁ IMUNITA NEEEXISTUJE**
Každý môže v určitých situáciách uveriť dezinformáciám – aj ten najopatrnejší. Čítajte s porozumením, overujte informácie - až potom im verte a zdieľajte.
- VNÍMAJTE SVOJE EMÓCIE**
Ak máte pocit, že ste zahltená/y negatívnym toxickým obsahom, prehodnoťte/zrušte odbery, sledovanie kanálov, profilov, diskusií.
- NEBOJTE SA POŽIADAŤ O POMOC**
V prípade, že zažijete v online prostredí neželanú, nepríjemnú alebo inak náročnú situáciu, nezostávajte v tom sami. Obráťte sa na niekoho, komu dôverujete. Pomocnú ruku podajú aj odborníci z liniek pomoci.
- NEURČUJTE SVOJU HODNOTU POČTOM SRDIEČOK A LAJKOV**
Skutočná hodnota človeka spočíva vo vnútorných kvalitách a autentických úspechoch, nie v povrchných metrikách sociálnych sietí.
- MYSLITE NA (SVOJU) DIGITÁLNU STOPU**
Zvážte, čo zdieľate o sebe a iných. Vaša online identita môže ovplyvniť vaše osobné aj profesionálne vzťahy.
- NEUSTÁLE SA VZDELÁVAJTE**
Rozvíjajte svoje digitálne zručnosti, aby ste lepšie porozumeli technológiám a online prostrediu.

Knižnice ako kľúčoví partneri

Knižnice sú integrálnou súčasťou platformy od jej vzniku. Spočiatku zastúpené len Krajskou knižnicou P. O. Hviezdoslava v Prešove, neskôr sa pridala Staromestská knižnica v Bratislave, stretnutí sa zúčastňujú aj zástupkyne Knižnice pre mládež mesta Košiciach.

V rozvoji mediálnej gramotnosti majú knižnice špecifickú a nezastupiteľnú rolu. Pracovníkov knižníc môžeme označiť za offline influencerov – osobnosti, ktoré v miestnych komunitách zohrávajú kľúčovú úlohu nielen pri odporúčaní kníh, ale dokážu sprostredkovať vzdelávací obsah rôznym vekovým skupinám. Ich výnimočnosť spočíva v schopnosti vytvárať bezpečný a dôveryhodný priestor pre vzdelávanie. Na rozdiel od online kanálov ponúkajú knihovníci a knihovníčky osobný kontakt, individuálny prístup a možnosť priamej diskusie.

Akákoľvek knižnica, ktorá sa chce aktívne podieľať na budovaní mediálnej gramotnosti na Slovensku, sa môže stať členom alebo pozorovateľom platformy. Členstvo v platforme prináša možnosť lepšieho sieťovania, výmenu skúseností, prístup k odborným zdrojom a príležitosť spolupracovať na formovaní mediálnej gramotnej spoločnosti. Pre knižnice to znamená šancu získať podporu a motiváciu na realizáciu vlastných vzdelávacích projektov, ktoré reagujú na aktuálne potreby komunity. Podrobnejšie informácie o členoch a aktivitách platformy sú dostupné na webovej stránke Rady pre mediálne služby.⁴⁾

4) Aktivity platformy Mediálna gramotnosť+: <https://rpms.sk/aktuality>

NAŠA ANKETA: POHĽAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA / OUR SURVEY: A VIEW ON THE LIBRARY PROFESSION

NOVÁ KRAJSKÁ KNIŽNICA P. O. HVIEZDOSLAVA V PREŠOVE – ROZHOVOR S IVETOU HURNOU / NEW REGIONAL LIBRARY OF P. O. HVIEZDOSLAV IN PREŠOV - INTERVIEW WITH IVETA HURNÁ

Na Slovensku sme za posledných približne 20 - 25 rokov postavili a významnejšie zrekonštruovali niekoľko knižníc, ale za svetom (bližším aj vzdialeným) v tejto oblasti stále výrazne zaostávame. Je chválhodné, ak sa knižniciam podarilo upraviť a zmodernizovať priestory knižníc, ale takých výrazných

zmien, resp. úplne nových stavieb nie je až toľko, koľko by bolo potrebné. Preto každá väčšia rekonštrukcia knižnice na Slovensku je svetlom na konci tunela.

Jednou z posledných významných, ak nie úplne poslednou, je rekonštrukcia troch





pamiatkových objektov pre Krajskú knižnicu P. O. Hviezdoslava v Prešove (ďalej len „KPOH“). Knižnica, jej centrálna časť, fungovala počas svojej existencie v rôznych objektoch, ktoré, tak ako u mnohých iných knižníc, neboli vyhovujúce z dispozičného, stavebného, technologického či kapacitného hľadiska.

Vďaka rôznym okolnostiam, o ktorých si povieme v rozhovore s riaditeľkou Mgr. et Mgr. Ivetou Hurnou, knižnica získala tri objekty v mestskej pamiatkovej rezervácii (ďalej len „MSP“) na Slovenskej ulici v Prešove za účelom ich rekonštrukcie tak, aby získali nový šat a v konečnom dôsledku mohli slúžiť verejnosti. Od polovice decembra 2024, kedy bola slávnostne otvorená, to tak aj je.

Som veľmi rada, že pani riaditeľka prijala ponuku redakčnej rady na rozhovor o dlhej ceste za novou knižnicou a rozpovie jej príbeh na stránkach Bulletinu Slovenskej asociácie knižníc.

• **Kedy sa začal tento príbeh, kde je počiatok úvah, že práve tieto budovy by mali byť novým domovom KPOH?**

Príbeh začal ešte v roku 2007, kedy Prešovský samosprávny kraj prejavil záujem o budovu knižnice v centre mesta. V záchrannom púde knižnice sme hľadali nové priestory. Objekty na Slovenskej ulici so starým platanom na nádvorí ma úplne očarili napriek tomu, že to bolo dosť zdevastované, sídlilo tam dopravné učiliš-

te a pod krásnym vysokým stropom sa opravovali autá. V tom čase sa podarilo vypracovať architektonický projekt, ktorý som našla keď som sa do knižnice v roku 2019 vrátila.

• **KPOH je organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja (ďalej len „PSK“), preto nepochybujem, že mal hlavné slovo v tom, či, ako a za koľko rekonštruovať. Ako sa Tebe a celej knižnici spolupracovalo so zriaďovateľom?**

Prešovský samosprávny kraj sa rozhodol ísť do tejto rozsiahlej rekonštrukcie aj vďaka tomu, že sme mali projekt so stále platným stavebným povolením. Projekt sme ešte upravovali na súčasné potreby a musím povedať, že všetci nám vychádzali maximálne v ústrety.

• **Každá nová stavba či rekonštrukcia si vyžaduje dôkladnú prípravu. Ide o verejné stavby, ktoré podliehajú rôznym zákonom, resp. musia sa nimi riadiť, či už je to stavebný zákon, príp. zákon o verejných prácach, zákon o verejnom obstarávaní, alebo v prípade KPOH aj zákon o pamiatkovej starostlivosti. To spomínam asi len tie hlavné, rôznych zákonných povinnosti pri príprave bolo určite viac. Ako ste vy, knihovníci, zvládali tieto povinnosti?**

Bez už spomínanej podpory zriaďovateľa by to určite nešlo. Samotné verejné obstarávania nám robila firma. Samozrejme sme sa na tom museli podieľať a špecifikovať svoje požiadavky, potreby a podobené, ale opäť som vďaka odbornej pomoci zo strany PSK. Hneď na začiatku sme zistili že neboli urobene potrebné výskumy. Ako prvý musel byť architektonicko-historický výskum. Keďže to bolo v čase koronovej pandémie, nemohli sme nájsť výskumníkov, lebo aj po miernom uvoľnení opatrení mali všetci ešte nedokončené zákazky. Potom nasledovala prvá fáza archeologického výskumu a až tak mohlo byť odovzdané stavenisko.

• **Už som spomenula, že išlo o objekty MSP a spolupráca s Krajským pamiatkovým úradom bola nevyhnutná. Museli ste realizovať aj archeologické práce. Čo bolo ich výsledkom?**

Krajský pamiatkový úrad od začiatku riešil spomínaný architektonicko-historický výskum, z ktoré-

ho sme potom vychádzali počas celej rekonštrukcie. Keďže tri budovy sú národné kultúrne pamiatky a štvrtá z nádvorja síce nie je, ale všetky domy sú súčasťou pamiatkovej zóny mesta Prešov a všetko sme museli mať odobrené Krajským pamiatkovým úradom. Problémy, ktoré výskumy aj rekonštrukcia priniesli, sa riešili spoločne aj s architektami a zhotoviteľom stavby. Snažili sme sa hľadať a dôjsť k viac-menej kompromisným riešeniam. Niečo vyšlo a niečo nie. Mňa mrzí, že sa nám nepodarilo dosiahnuť, aby budovy na Slovenskej ulici boli jednej farby, lebo prepojenie je už od konca 19. storočia a od vtedy je jeden spoločný vchod. Na druhej strane sa teším z dlažby na nádvorí alebo v dufarte (vstup do budovy knižnice aj na nádvorie).

Samotný archeologický výskum pokračoval druhou fázou počas rekonštrukcie a výsledkom sú celkom zaujímavé vykopávky, ako napríklad kachlice zo 14. storočia, mince z 15. storočia, alebo zubná kefka z 18. storočia. Niektoré artefakty sa nachádzajú u nás, vo výstavných vitrínach v Centre regionálnych dokumentov.

Spomenula by som ešte reštaurátorský výskum, ktorý prebiehal tiež počas rekonštrukcie, vzhľadom na to, že počas stavebných prác sa našlo množstvo fragmentov malieb z rôznych období. Nakoniec sme sa rozhodli, opäť kompromis s Krajským pamiatkovým úradom a Prešovským samosprávnym krajom, zreštaurovať barokový strop v najstaršom dome.

- **Ako verejná knižnica prevádzkujete aj pobočky v ostatných častiach mesta. Viem však, že dlhodobo, desiatky rokov ste zápasili s nevyhovujúcimi podmienkami najmä pre centrálnu časť knižnice, ktorá je najviac navštevovaná a využívaná, aj s diverzifikovanými službami na rôznych miestach. Čo môžu návštevníci nájsť v nových priestoroch?**

Naša knižnica vlastne nemala centrálnu budovu. Poskytovali sme svoje knižnično-informačné služby na troch miestach v centre Prešova a sklady sme mali na periférii mesta. Dnes máme všetko pod jednou strechou. Na prízemí sa nachádza infopult, oddelenie náučnej literatúry, čítareň a študovňa. Na prvom poschodí je beletria, inojazyčná literatúra, Smartlab, centrum regionálnych dokumentov a bibliografia. Podkrovie s prednáškovou miestnosťou a detským kútikom patrí detskej knižnici Slniečko. Pivničné priestory chceme využívať na prednášky,

výstavy, komunitné aktivity a máme tam aj sklady knižnice. Súčasťou nádvorja je malý amfiteáter na letné podujatia, priestor na sedenie a kávičku. Dúfam, že sa nám čoskoro podarí otvoriť bufet s občerstvením. Nachádza sa tu aj parkovisko aj so vstupom do podzemného parkoviska. Tri budovy so vstupom zo Slovenskej ulice sú prepojené s administratívnou budovou na nádvorí.

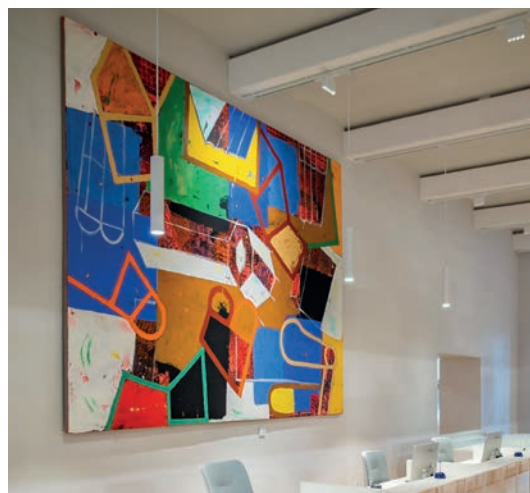
- **Historické budovy a miestnosti v nich sú známe svojimi vysokými stropmi. Ako ste sa vysporiadali s výškou jednotlivých miestností určených pre verejnosť, ako ste ju využili?**

S interiérom sa pohrali architekti, ktorých cieľom bolo zachovanie veľkorysej palácovej atmosféry. Zároveň mali rešpekt pred množstvom kníh, ktoré by pri klasických regáloch mohli negatívne ovplyvniť charakter sál. Preto vymysleli zavesenú vertikálnu dvojicu regálov, ktorá zachovala prenikanie svetla z oboch strán, posilnila vertikaliťu a vytvorila priestorový zážitok.

Na ďalšom poschodí sú knižničné regály vo výške dospelého človeka a v Slniečku je výška prispôbena detskému čitateľovi.

- **V požičovni je zaujímavý obraz, a to nielen svojou veľkosťou, ale údajne aj príbehom. Čo môžeš k nemu čitateľom Bulletinu povedať?**

Autorom tohto diela je Vladimír Ossif, ma-





liar a monumentalista, rodák z Prešova, ktorý nám obraz venoval. Tento výnimočný dar sme dostali cielene naozaj pre novú knižnicu v našom meste. Vladimír Ossif pôsobí v súčasnosti buď v Paríži, alebo v Havane, kde náš obraz vznikol. Myslím, že veľmi dobre a citlivo dopĺňa interiér náučného oddelenia a so svojou meditatívnou schopnosťou je výbornou súčasťou knižnice.

- **Predpokladám, že presťahovaním do vynovených objektov ste získali oveľa viac priestoru nielen na uloženie voľne prístupného fondu, ale aj na rôzne druhy aktivít pre širokú verejnosť – od malých detí, cez školské kolektívy, aktívnu dospelú populáciu, až po seniorov. Aké aktivity plánujete, ktoré ste možno chceli realizovať aj v minulosti, ale nedovoľovali vám to vtedajšie priestorové kapacity?**

Tešíme sa z veľkého záujmu širokej verejnosti o novú knižnicu. Milo nás prekvapili už pred dokončením a počas sťahovania študenti z vedľajšieho gymnázia, ktorí sa k nám prihlásili ako dobrovoľníci a pomáhali a pomáhajú nám. Naším cieľom v budúcnosti je viacej sa otvoriť rôznym

komunitám a poskytnúť im u nás miesto na rôzne podujatia a stretávanie sa. Konečne máme priestory na Smartlab a stále nové nápady.

- **Čo by si na záver odkázala kolegom knihovníkom, ktorí uvažujú o rekonštrukcii svojich knižníc, a čo návštevníkom – čitateľom a používateľom vašich služieb?**

Úprimne, keby som na začiatku vedela, čo to všetko odnáša a že odovzdaním staveniska to ešte len začne, neviem, či by som sa do toho tak bezhlavo vrhla ☺. Na druhej strane som vďačná za túto cestu a skúsenosť. Keď dnes vidím to množstvo ľudí, ktorí k nám začali chodiť, cítia sa tu dobre, nechcú odísť a pýtajú sa kedy konečne bude aj bufet, tak viem že to všetko stálo a stojí zato.

Stále ma dojíma, keď mi len tak niekto potrebuje povedať, že je z novej knižnice nadšený. Takže nebojte sa a verte zázrakom. A pre všetkých návštevníkov – čitateľov a používateľov našich služieb: chceme tu byť pre vás, aby sme sa stretávali, počúvali a aj vďaka knižnici rástli v tolerancii, úcte jeden k druhému, aby nás táto informačná doba prestala rozdeľovať, ale opäť spájať.

S riaditeľkou KPOH Ivetou Hurnou sa rozprávala
Valéria Závadská

ROZHOVOR S MARIÁNOM ANDRIČÍKOM / INTERVIEW WITH MARIÁN ANDRIČÍK

Literárny vedec, prekladateľ, vysokoškolský pedagóg, držiteľ Krištáľového krídla za rok 2020 v kategórii *Publicistika a literatúra* za historicky prvý slovenský preklad jedného z najvýznamnejších diel svetovej literatúry – biblického eposu Johna Milтона *Stratený raj* či nositeľ Ceny Dominika Tatarku za rok 2023 spolu s Miroslavom Tóthom, Fedorom Gálom a členmi kapely Drť za štúdiový album *Kruh alebo špirála* – prof. PhDr. Marián Andričík, PhD.

- **V živej pamäti mám besedu v knižnici s Vaším oteckom - básnikom, prekladateľom, rozhlasovým redaktorom, ale aj autorom próz pre deti – kučeravým pánom Jurajom Andričíkom. Do akej miery Vás formovalo rodinné prostredie, v ktorom ste vyrastali?**

Rodinné prostredie, zvlášť otcove literárne aktivity, ma formovali veľmi intenzívne – je to napokon zrejmé aj z toho, že som sa vybral v jeho literárnych a kantorských šľapajach. Vždy sme mali doma v Humennom dosť kníh, viac-menej cez plot okresnú knižnicu, navyše otec vždy čosi klepkal na písacom stroji – také okolnosti hádam nemôžu človeka neovplyvniť. Prejavilo sa to aj v mojom rozhodnutí ísť študovať slovenčinu a angličtinu na Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, kde boli mojimi učiteľmi také osobnosti z oblasti filológie ako Jozef Mistrík, Ján Števček či Ján Vilikovský.

- **Vážený pán profesor, výpočet všetkých Vašich tak literárnych ako aj vedeckých počinov by bol veľmi rozsiahly. Keď sa pozriete späť na svoju činnosť, ktoré dielo resp. ktorú aktivitu by ste označili ako číslo 1 a prečo.**

Podľa rozsahu práce a ohlasu vydaného diela by sa z dnešného pohľadu takým mohol javiť preklad eposu Johna Milтона *Stratený raj*, ktorý ma definitívne ukotvil v staršej anglickej literatúre – pri nej asi už zostanem. Každým ďalším vydaným dielom sa však môže tento pohľad meniť. Ako píše T. S. Eliot, treba poznať nielen minulosť minulosti, ale aj prítomnosť minulosti, ktorá sa každým novým dielom modifikuje. Keďže som nedávno preložil všetkých 154 Shakespearových sonetov, nadobudol som pri ich prekladaní pocit, že práca na Miltonovi (vráta-

ne prekladu *Vráteného raja* a *Samsona bojovníka*) bola len prípravou na Shakespeara, ktorého celé básnické dielo práve prekladám.

- **Už tu spomenutý Ján Vilikovský je autorom knihy Shakespeare u nás (vydavateľstvo Slovart, 2014), ktorú venoval slovenským prekladateľom Shakespearových diel. Z nich spomeňme napr. P. O. Hviezdoslava alebo súčasníka Ľubomíra Feldeka. Čo Vás samotného inšpirovalo k prekladu básnického diela toho veľikána a ako ste sa „popasovali“ s jeho jazykom?**

Knihu Jána Vilikovského, mimochodom, školiteľa mojej diplomovej práce na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, poznám ešte z čias jej prípravy, keď som si mal možnosť prečítať jej rukopis a zasiahnuť do nej niekoľkými drobnými poznámkami. V tom čase som, pravda, ani nechyroval, že raz budem prekladať Shakespeara. Zhodou zvláštnych okolností za to môže práve Ľubo Feldek ako prekladateľ značnej časti Shakespearovho diela vrátane *Sonetov*, ktorý mi asi pred dvoma rokmi raz na káve navrhol doprekladať doposiaľ nepreložené Shakespearove básne. Mňa, ako aj môjho vydavateľa Petra Milčáka táto myšlienka veľmi oslovila, hoci nikdy predtým som v tomto smere neuvažoval, a vzal som to od podlahy tak, že som sa rozhodol preložiť Shakespearovu básnickú tvorbu (čo je asi 6 000 veršov) celú. *Sonety a Milenkin nárek*, ktoré už skôr preložil aj Feldek, sú hotové (vrátane takmer 500 rukopisných strán poznámok a vysvetliviek), momentálne pracujem na dlhšej naratívnej básni *Venuša a Adonis*. Musím povedať, že také súznenie, aké pri tom prekladaní nastalo, človek naozaj zažije len zriedka. Takto sa aj preklad klasickej poézie, ktorý sa zvonka môže javiť nesmierne náročný, stáva čírou radosťou a hrou. V tomto mi azda po-

mohlo aj prekladanie Miliona, pretože ak človek preloží okolo 15 000 blankversov, potom tie verše, ktoré aj u Shakespeare nesú podobný metrický pôdorys, často nabiehajú samy a ja si niekedy pripadám len ako akýsi ich zapisovateľ. Zapísať v tomto prípade znamená zväčša naťukať ráno do mobilu to, čo sa mi pred spaním podarí vymyslieť – ak na to, pravda, do rána nezaбудnem. S istou dávkou hyperboly a recesie teda možno povedať, že to bude prvý slovenský preklad Shakespeara, ktorý vznikol v mobile.

- **Aké predpoklady si v súčasnosti vyžaduje práca prekladateľa?**

Preklad sa v dnešnom ponímaní chápe ako interkultúrna operácia, preto okrem obligatórných jazykových znalostí (tu dávam dôraz najmä na znalosť cieľového jazyka, do ktorého sa prekladá) sa od prekladateľa vyžaduje dobrý prehľad v kultúrnych špecifikách oblasti, z ktorej pôvodný text pochádza. Dnešní prekladatelia majú oproti ich kolegom z čias, keď som ja začínal prekladať, obrovskú výhodu v rýchlosti získania dostupnej informácie vďaka moderným komunikačným technológiám. Časy, keď som kvôli jednému odbornému výrazu strávil pol dňa vo vedeckej knižnici, sú už dávno preč. Na druhej strane – ak hovoríme o prekladateľovi umeleckej literatúry – konštantnou zostáva požiadavka jeho „múzického“ naturelu, teda schopnosti nielen rozpoznať umelecké kvality prekladaného textu, ale vedieť ich aj adekvátne pretlmočiť. Tam zatiaľ technológie vrátane umelej inteligencie nedosiahli a verím, že ani nikdy nedosiahnu.

- **Ako vysokoškolský pedagóg pôsobíte na Katedre slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Aká je dnešná generácia študentov? Je dychtivá po vedomostiach, má vycibrený literárny vkus a vôbec, má záujem o štúdium slovenského jazyka?**

V každej generácii sa nájde isté percento takých, ktorí dychtia po vedomostiach, majú vkus a knihy im netreba nanucovať. Podľa mňa zostáva viac-menej konštantné. Medzi študentmi literatúry hádam bude o čosi vyššie ako všeobecne, ale neplatí automaticky, že každý študent literatúry je zároveň aj náruživý čitateľ. Súvisí to, samozrejme, aj s nastavením vysokoškolského systému, ktorý z ekonomických dôvodov núti fakulty prijímať pomerne veľké počty študentov; niektorí z nich potom najmä počas bakalárskeho štúdia logicky odídu a my sme potom „bití“ za tzv. „drop-out rate“, teda percento študentov, ktorí zanechali štúdium. V tejto súvislosti rád použijem pedagogickú zásadu profesora Stanislava Rakúsa: „Všetkým niečo a niektorým všetko.“

- **Na záver mi dovoľte trochu provokačnú otázku. Myslíte si, že knižnice v akejkoľvek podobe majú šancu prežiť aj v treťom tisícročí?**

O to nemám najmenšie obavy. Ak prežije ľudstvo, lebo, žiaľ, aj to je v hre, knižnice tu budú v každej ére. Kniha je jeden z najväčších vynálezov ľudstva a nevidím najmenší dôvod, aby zanikla. Veľmi dobre si pamätám obavy o vývoj knihy začiatkom 90. rokov s nástupom cédečiek a iných nosičov. A pozrite sa dnes: kde sú cédečka a kde je kniha? Nikdy nebolo v kníhkupectvách a knižniciach toľko kníh ako dnes. Dôležité je, aby si mocní tohto sveta i obyčajní ľudia uvedomovali ich hodnotu.

Za rozhovor ďakuje a do ďalších tvorivých rokov veľa úspechov žela Zuzana Babicová

TRÉNINGY PAMÄTI V ROKU 2024 / MEMORY TRAININGS IN 2024

Tréningy pamäti sú skvelou novou službou knižničných aktivít, pretože spájajú vzdelávanie, komunitné stretávanie a podporu duševného zdravia. Knižnice sú tradične miestom, kde sa ľudia učia a rozvíjajú. Tréningy pamäti prirodzene zapadajú do tohto prostredia, pretože podporujú celoživotné vzdelávanie a duševnú aktivitu, čo je kľúčové najmä pre seniorov.

Pravidelné cvičenie pamäti pomáha znižovať riziko kognitívnych porúch, ako je demencia alebo Alzheimerova choroba. Seniori môžu vďaka tréningom udržiavať svoj mozog aktívny, čo prispieva k ich lepšej kvalite života.

Tréningy pamäti v knižnici nie sú len o individuálnom cvičení, ale aj o spoločenských interakciách. Seniori sa stretávajú, vymieňajú si skúsenosti a zdieľajú svoje zážitky, čím sa znižuje riziko izolácie a samoty. Knižnice ponúkajú množstvo kníh, hier a materiálov, ktoré môžu byť využité ako pomôcky na zlepšenie pamäti – od literárnych kvízov cez logické hry až po špeciálne publikácie o mozgu a kognitívnom tréningu. Cvičenia pamäti môžu byť zamerané aj na tradičné príbehy, povesti, históriu či poéziu, čo podporuje udržiavanie kultúrneho dedičstva a prepojenie generácií.

Knižnica je pre mnohých seniorov známe a príjemné prostredie. Po tréningu pamäti môžu seniori pokračovať v iných knižničných aktivitách – napríklad sa zapojiť do literárneho klubu, tvorivých dielní alebo si jednoducho požičať knihu, čím sa posilňuje komplexný prístup k rozvoju osobnosti.

Od roku 2013 Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou, OZ Korálky Vranov nad Topľou a vybrané verejné knižnice na Slovensku, s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR realizujú celoslovenskú konferenciu s medzinárodnou účasťou „Aby pamäť nestarla...“

Projekt „*Pomôžeme ľuďom s postihnutím, aby ich pamäť nestarla príliš rýchlo*“ svedčí o vysokom záujme o neformálne vzdelávanie ľudí, ktorí majú problémy s pamäťou a ich rodinných príslušníkov, a taktiež o stretnutia trénerov pamäti na Slovensku.

Odborným garantom projektu od jeho začiatku je prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., dekanica FF PO v Prešove.

Cieľom stretnutia je motivovanie, informovanie a odovzdávanie skúseností odborníkov, trénerov pamäti ostatným účastníkom konferencie, námety, ako pracovať s cieľovou skupinou, a ako získavať nové informácie a zručnosti.

- 2013 – Vranov nad Topľou
- 2014 – Vranov nad Topľou - Zámutov
- 2015 – Vranov nad Topľou
- 2016 – Levice
- 2017 – Vranov nad Topľou - Zámutov
- 2018 – Košice, Vranov nad Topľou
- 2019 – Vranov nad Topľou - Holčikovce
- 2020 – neuskutočnila sa
- 2021 – Vranov nad Topľou - Majerovce
- 2022 – Bardejov
- 2023 – Vranov nad Topľou - Zelená Lagúna, Domaša Dobrá
- 2024 – Vranov nad Topľou - Zálubovaranč, Zámutov
- 2025 – Vranov nad Topľou -12 ročník – v schvaľovacom konaní

Tréningy pamäti na Slovensku

Štatistika za rok 2024

- Tréningy pamäti v knižnici realizovalo v roku 2024 - 18 inštitúcií.
- Inštitúcie uvádzajú, že v roku 2024 majú 33 vyškolených trénerov a z toho 20 aktívnych.
- Počet seniorov, ktorí sa zúčastnili tréningov v roku 2024 je 7241.
- Počet všetkých účastníkov: seniorov, deti a mládeži bol za rok 2024 - 7752.
- Počet tréningov, ktoré knižnice v roku 2024 uskutočnili bol 91.

Z uvedeného vyplýva, že:

- Záujem o tréningy pamäti je nielen z radov seniorov ale aj z okruhu detí a mládeže.
- Záujem o tréningy bol a je stále vysoký.
- Je tu priestor na zvýšenie počtu trénerov pamäti.

Ďakujeme všetkým, ktorí podporili myšlienku tréningov pamäti, pretože vieme, koľko dobrého a užitočného sme vďaka týmto vzdelávacím aktivitám ponúkli návštevníkom v našich knižniciach.

Uvedomujeme si, aké dôležité je venovať pozornosť tejto téme, neustále sa vzdelávať,

stretávať sa a vymieňať si skúsenosti..., aby pamäť nestarla.

Veríme, že sa budeme vo väčšom počte stretávať a budovať spoluprácu medzi českými a slovenskými trénermi v Česku na trénerskej dielni a seminári HRÁTKY S PAMĚTÍ a na Slovensku na odbornej konferencii „Aby pamäť nestarla...“

Medzinárodná spolupráca pri výmene skúseností a vedomostí medzi českým SKIPom sekciou knihovníkov trénerov pamäti a SAKom sekciou trénerov pamäti na Slovensku.

Mgr. Marianna Majzlíková

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou

TEMATICKÉ VÝSTAVKY KNIŽNICE MÚZEA ŽIDOVskej KULTÚRY V BRATISLAVE

/ THEMATIC EXHIBITIONS OF THE LIBRARY OF THE MUSEUM OF JEWISH CULTURE IN BRATISLAVA

Tematické výstavy predstavujú dôležitú súčasť propagačnej činnosti Knižnice Slovenského národného múzea – Múzea židovskej kultúry v Bratislave (SNM-MŽK). Vo všeobecnosti prezentujú knižničný fond so zameraním na židovskú kultúru na Slovensku, konkrétne po obsahovej stránke ozrejmujú historický kontext príchodu etnika na naše územie, venujú sa taktiež regionálnemu výskytu a materiálным zvláštnostiam židovského etnika. Posolstvo tematických výstaviiek spočíva najmä v marketingovej funkcii, konkrétne v upútaní pozornosti čitateľa a vzbudení náležitého záujmu o problematiku. Svojím spôsobom prispievajú k šíreniu dobrého mena kultúrnej inštitúcie. Za ich realizáciu zodpovedá knihovník, konkrétne ide o zamestnanca SNM-MŽK. Výstavy komorného charakteru sa obmieňajú každé tri mesiace s tým, že sa každoročne môžu cyklicky opakovať. Konceptne vychádzajú zo súpisu literatúry, konkrétne ide o reprezentatívne knižné diela vystihujúce vybranú výskumnú oblasť. Pri tvorbe výstav využíva knihovník aj rešerš literatúry. V rámci

nej sa uvádzajú údaje tvoriace neodmysliteľnú súčasť bibliografického záznamu – autor, názov diela, miesto vydania, vydavateľ, rok vydania, počet strán a medzinárodné štandardné číslo knihy (ISBN). Pri periodikách uvádzame v rámci bibliografického záznamu aj ročník, číslo vydania a medzinárodné číslo seriálových publikácií (ISSN). V obidvoch spomínaných prípadoch je potrebné uviesť aj príslušnú signatúru, na základe ktorej vieme identifikovať miesto uloženia dokumentu vo fonde. Knižničné dokumenty tvoria kľúčovú súčasť materiálu určeného na tematické výstavy. Sú umiestnené v sklenenej vitríne s osvetlením. Tematické výstavy obsahujú aj informačné tabule, v ktorých nájdeme informácie o predmetnej problematike (napr. Synagógy na Slovensku a v Európe).

Pre zaujímavosť uvedieme aj súpis tematických výstaviiek reprezentujúcich knižničný fond Múzea židovskej kultúry. Vystavujeme prebal knižných publikácií, prípadne titulnú stranu periodika, či katalógu.

Súpis tematických výstaviiek:

- Synagóga – dom modlitby a architektonické dielo
- Židovské periodiká na Slovensku do roku 1945

- Židovské periodiká na Slovensku po roku 1945
- Židovské múzeá
- Chatam Sofer
- Biblie v Knižnici SNM-MŽK
- Židia a humor
- Židia a hudba
- Židovská kuchyňa
- Ženy, ktoré ovplyvnili svet (holokaust a ženy zo Slovenska)
- Alfréd Wetzler
- Židia na Slovensku (všeobecný prehľad, Slovenské národné povstanie)
- Židia na Slovensku – výskyt v regiónoch (Trnava, Záhorie, Myjava, Považie, Ponitrie, Kysuce, Orava, Liptov, Turiec...)
- Dejiny židovského národa (starovek, stredovek, novovek, štát Izrael)

Uvedené tematické výstavy reflektujú dejiny židovskej komunity na našom území z etnologického a muzeologického hľadiska. Vystavené knižné pub-



Výstavka A: Synagóga – dom modlitby a architektonické dielo/Autor fotografií: PhDr. Emanuel Orban, PhD.

likácie upriamujú pozornosť na témy súvisiace s kultúrou a spôsobom života Židov na území Slovenska.

V jednej z vitrín je umiestnená stála expozícia – tematická výstava pod názvom Edičné a prezentačné aktivity SNM – Múzea židovskej kultúry. Obsahuje register prebalov knižničných dokumentov (publikácie, zborníky) vydaných v edícii SNM-MŽK *Judaica Slovaca*. Ide o tieto diela:

- *Acta Judaica Slovaca/22*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2016.
- *Acta Judaica Slovaca/23*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2017.
- *Acta Judaica Slovaca/24*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2019.
- *Acta Judaica Slovaca/25*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2022.
- *Encyklopédia Spravodlivých medzi národmi. Záchrancovia Židov počas holokaustu na Slovensku. I.* A-L. Bratislava – Jeruzalem: SNM-Múzeum židovskej kultúry; Yad Vashem, 2017.
- *Encyklopédia Spravodlivých medzi národmi. Záchrancovia Židov počas holokaustu na Slovensku. II.* M-Z. Bratislava – Jeruzalem: SNM-Múzeum židovskej kultúry; Yad Vashem, 2018.
- FRANKL, Peter. *Hlupáci*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2013.
- KACER, Kathy – NEWLAND, Gillian. *Kúzelník z Auschwitzu*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2015.
- KLUGOVÁ, Eva. *Evin príbeh: na základe rozhovoru s Evou Klugovou spracoval Frank Heimans*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2016.
- *Nariadenie o právnom postavení Židov (dokumenty)*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2022.
- *Nezabudnuté tragédie (z histórie dnešného Prešovského kraja)*. Deportácie. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2019.
- *Nezabudnuté tragédie (z histórie dnešného Košického kraja)*. Deportácie.

Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2020.

- PEČERSKIJ, Alexander. *Svedectvo odvahy*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2019.
- Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry. *Stála expozícia Múzea holokaustu: sprievodca múzeom*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2021.
- SULAČEK, Jozef. *Biele plášte: tragické osudy židovských lekárov na Slovensku v období druhej svetovej vojny. 1. časť*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2005.
- SULAČEK, Jozef. *Biele plášte: tragické osudy židovských lekárov na Slovensku v období druhej svetovej vojny. 2. časť*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2006.
- SULAČEK, Jozef. *Právnicki práva zbavení: perzekúcie židovských právnikov na Slovensku v rokoch 1938-1945. 1. časť*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2014.
- SULAČEK, Jozef. *Právnicki práva zbavení: perzekúcie židovských právnikov na Slovensku v rokoch 1938-1945. 2. časť*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2015.
- SULAČEK, Jozef. *Osudy židovských inžinierov na Slovensku v rokoch 1938-1945. 1. časť*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2017.
- SULAČEK, Jozef. *Osudy židovských inžinierov na Slovensku v rokoch 1938-1945. 2. časť*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2017.
- ŠEBO, Juraj. *Ja som tam bol... Príbeh úteku Arnošta Rosina*. Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2018.

Stála expozícia výstavky načrtáva témy súvisiace s dejinami Židov počas Slovenského štátu. Prevládajúce tvrdé perzekúcie voči židovskému obyvateľstvu vyústili do holokaustu, jednej z najväčších tragédií v dejinách ľudstva. Svedčia o tom vy-



Výstavka B: Edičné a prezentačné aktivity SNM-Múzea židovskej kultúry/Autor fotografií: PhDr. Emanuel Orban, PhD.

stavené knižničné dokumenty, ktoré sú zároveň výstrahou do budúcnosti pred šírením fašistických ideológií na našom území.

Cieľom tematickej výstavky je poskytnúť návštevníkovi všeobecné informácie o židovskej národnostnej menšine na Slovensku, ktorej artefakty významnou mierou pozdvihli úroveň európskeho kultúrneho dedičstva.

PhDr. Emanuel Orban, PhD.,
Knižnica SNM-Múzea židovskej kultúry
v Bratislave,
emanuel.orban@snm.sk

ONLINE STRETNUTIE REDAKTOROV KNIHOVNÍCKYCH ČASOPISOV / ONLINE MEETING OF LIBRARY JOURNALS EDITORS

Dňa 5. marca 2025 sa uskutočnilo online stretnutie redaktorov knižničných časopisov, na ktorom sa stretli odborníci a redaktori z rôznych oblastí knižničkej a informačnej sféry. Program bol rozdelený do troch blokov, počas ktorých sa účastníci zamerali na aktuálne výzvy, trendy a inovácie v oblasti knižničných periodík. Moderátorkou online podujatia bola *PhDr. Renáta Krejčí Salátová*, výkonná redaktorka časopisu *Knihovna: knižničná revue*.

Premeny knižničných časopisov

V rámci prvého bloku predstavili traja prednášajúci tri knižničné periodiká. Stretnutie otvoril *Roman Hájek* (predseda redakčnej rady), ktorý v príspevku pod názvom *Časopis Čtenář v nové podobe* predstavil novú podobu časopisu **Čtenář**. Hneď v úvode prezentoval výsledky ankety, ktorá stála na začiatku uskutočnených zmien. Následne sa zameril na re-dizajn a obsahové inovácie, ktorých cieľom je prilákať širší okruh čitateľov a prispôbiť sa moderným trendom. Roman Hájek vo svojej prezentácii priblížil špecifiká tlačenej dvojmesačníka a online platformy s rovnakým názvom.

Nasledoval *Mgr. Jan Lidmila* s prezentáciou o časopise **Duha**, ktorý vychádza štvrťročne v tlačenej i elektronickej verzii. Tlačenej verzia je bezplatne distribuovaná Moravskou zemskou knižnicou v Brne. Po obsahovej stránke sa zameriava na knižničku komunitu, aktuálne knižničné témy a prináša nové rubriky inšpirované zahraničnými knižnicami. Zaujímavým aspektom je pohľad neknihovníka na knižničku profesiu. Redakcia plánuje v budúcnosti vytvoriť nový web s využitím umelej inteligencie.

Blok uzavrel *PhDr. Jakub Fázik, PhD.*, ktorý predstavil recenzovaný vedecký časopis **ITlib Informačné technológie a knižnice**. ITlib vydáva CVTI SR dvakrát ročne. V krátkom historickom prehľade oboznámil prítomných s minulosťou i s aktuálnym stavom časopisu. Venoval sa predovšetkým tematickému zameraniu na informačné technológie v knižniciach a vyzdvihol význam odborných článkov reflektujúcich digitálne trendy a ich dopad na knižničku prax.



Druhý blok otvorila *PhDr. Renáta Krejčí Salátová* s témou **práce so začínajúcimi autormi**. Zdôraznila význam mentorovania a podpory mladých autorov pri tvorbe odborných článkov, čo prispieva k obohateniu obsahu knihovníckych časopisov.

Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D sa za-



merala na využitie knihovníckych časopisov vo výučbe knihovnícko-informačných štúdií. Predstavila konkrétne príklady, ako je možné odborné texty začleniť do vzdelávacích programov s cieľom podporiť kritické myslenie študentov.

Tému **perzistentných identifikátorov v časopisoch** predstavili v poslednom bloku *Mgr. Hana Heringová* a *Mgr. Jakub Šindelář, Ph.D.* Zamerali sa na ich význam pre správne citovanie a dlhodobú dostupnosť odborných textov. Priblížili centrálnu autoritu DOI Foundation ako aj registračné agentúry, ktoré sa špecializujú na pridelenie DOI podľa typov objektov i geografickej lokácie. Prednášajúci upozornili na možnosť využívania viacerých registračných agentúr súčasne. Bližšie sa venovali spoločným a rozdielnym prvkom v dvoch agentúrach: Crossref a DataCite. Na záver posledného bloku vystúpil *Doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.* s prednáškou o **odborových časopisoch a ich úlohe vo vzdelávaní študentov knihovnícko-informačných štúdií**. Zdôraznil, aké dôležité je motivovať študentov k publikovaniu a aktívnemu zapojeniu sa do odbornej komunity. Autor príspevku uviedol, že odborové časopisy by mali odrážať život v odbore, ktorý nie je reflektovaný a ktorému sa nevenujú iné časopisy. Ponúkol témy, ktoré je možné ponúknuť študentom ako vhodné na spracovanie a naopak, veľakrát je práve zoznam študentských prác okienkom do diania na jednotlivých akademických pracoviskách.

Online stretnutie redaktorov knihovníckych časopisov prinieslo inšpiratívnu diskusiu o aktuálnych výzvach a perspektívach odborného publikovania. Účastníci ocenili príležitosť zdieľať skúsenosti a nápady, ktoré môžu prispieť k ďalšiemu rozvoju knihovníckych periodík aj odbornej komunity.

Mgr. Katarína Matušková
výkonná redaktorka Bulletin SAK
odborneog@vuczilina.sk

KRITICKÉ VYJEDNÁVANIE V PROSTREDÍ KNIŽNICE – OD PORÚČANIA PRE ZAMESTNANCOV PRVÉHO KONTAKTU / CRISIS NEGOTIATION AT THE LIBRARY FRONT DESK: RECOMMENDATIONS FOR HANDLING CRITICAL SITUATIONS

Dňa 13. februára 2025 sa v priestoroch Univerzitnej knižnice TUKE uskutočnil odborný seminár „*Kritické vyjednávanie na pracovisku prvého kontaktu*“. Podujatie organizované v spolupráci s Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Košiciach,

sa zameralo na zvládanie náročných a krízových situácií v prostredí, kde dochádza k bezprostrednému kontaktu s verejnosťou – najmä v knižniciach, na recepciách a administratívnych pracoviskách.

Obsah a prínos seminára

Témy seminára pokrývali:

- rozpoznanie potenciálnej hrozby,
- komunikáciu s neprispôsobivými či agresívnymi osobami,
- postup pri eskalácii agresie vrátane prípadov použitia zbraní,
- riešenie rukojejných situácií.

Lektori – príslušníci Policajného zboru – ponúkli nielen teóriu, ale aj praktické rady s dôrazom na „mäkké ciele“ a realistický pohľad na bezpečnosť. Účastníci ocenili kombináciu prístupov: „Policajt A – pokojný, stabilný hlas, upokojujúci, a Policajt B – tvrdá realita, fakty, ale nádej na prežitie.“ Táto dynamika bola vnímaná ako mimoriadne efektívna a dôveryhodná.

Spätná väzba z praxe

Účastníci ocenili najmä:

- praktickosť a priamočiarosť informácií („nemaznali sa s tým“),
- konkrétne odporúčania na riešenie „potížistov“ v knižniciach,
- výstižný manuál k princípu „*schovaj sa – utekaj – bojuj*“,
- možnosť interakcie a reagovanie lektorov na podnety z publika.



Zazneli aj konštruktívne pripomienky, napríklad potreba lepšieho reflektovania reálnych podmienok v knižniciach – absencie SBS, prevažne ženských kolektívov či zložitého priestorového usporiadania: „Naše pracovné stanice sú situované tak, že tvoria uzavretý priestor s jedným vstupom, ktorý znemožňuje bezpečný únik.“

Ďalšia z účastníčok upozornila: „Uvítala by som vypracovanie ‘manuálu’ či odporúčania, ktoré by sa dalo šíriť medzi zamestnancami. Aj návrh na úpravy pracovného priestoru v duchu bezpečnosti by bol veľmi užitočný.“

Odporúčania pre knihovníkov

Na základe poznatkov a reakcií účastníkov seminára odporúčame knihovníkom:

Čo robiť:

- Včas identifikovať hrozbu – neverbálne prejavy, tón hlasu, vyhrotené správanie.
- Zachovať pokoj, komunikovať vecne, pomaly a jednoducho.
- Snažiť sa ukončiť kontakt nenásilne, ak to situácia dovolí.
- Udržiavať si fyzický odstup a mať východiskovú stratégiu (napr. možnosť úniku).
- V prípade ohrozenia – okamžite aktívne bezpečnostné zložky.

Čomu sa vyhnúť:

- Nezvyšovať hlas ani neprovokovať proti-reakciou.
- Nepoučovať agresora a nedávať mu pocit nadradenosti.
- Nesnažiť sa komunikovať za každú cenu – „niekedy je vhodnejšie nekomunikovať“.
- Nepodceňovať žiadnu hrozbu.

Video ako odporúčaný doplnok

Ministerstvo vnútra SR v spolupráci s políciou pripravilo inštruktážne video „*Schovaj sa, utekaj, bojuj*“, ktoré ilustruje základné princípy správania sa počas ozbrojeného útoku.



Video je odporúčané ako doplnkové školenie pre všetkých zamestnancov:

- Slovenská verzia: <https://www.minv.sk/?utok-strelca>
- Česká verzia: <https://www.policie.cz/clanek/utok-strelce-schovej-se-utekej-bojuj.aspx>

Záver

Seminár sa stretol s veľkým ohlasom a mnohí účastníci vyjadrili záujem absol-

vovať ho opäť – tentoraz aj so všetkými kolegami. Práve preto by bolo vhodné uvažovať o vytvorení trvalej metodiky, resp. praktického „bezpečnostného manuálu“ pre knižnice. Vzdelávanie v tejto oblasti je kľúčové pre ochranu zamestnancov aj návštevníkov knižníc a pomáha budovať bezpečnejšie pracovné prostredie.

Ing. Ondrej Látka, PhD.
riaditeľ UK TUKE
ondrej.latka@tuke.sk

KRAJSKÁ KNIŽNICA V ŽILINE VYDALA PAMÄTNICU K STÉMU VÝROČIU ZALOŽENIA (1924 – 2024)

/ THE REGIONAL LIBRARY IN ŽILINA PUBLISHED A COMMEMORATIVE BOOK FOR THE CENTENARY OF ITS FOUNDATION (1924 - 2024)

V septembri 2024 Krajská knižnica v Žiline vydala publikáciu Krajská knižnica v Žiline 100: pamätnica k 100. výročiu vzniku prvej verejnej knižnice v Žiline. Sto rokov od vzniku knižnice bolo pre jej pracovníkov veľkou výzvou a príležitosťou zároveň predstaviť knižnicu ako zrelú jubilantku, ktorá prežila náročné, ale aj priaznivejšie obdobia a má sa čím pochváliť. Pôvodný zámer autorského kolektívu vydať 100 stranovú publikáciu sa rozrástol na takmer 200 stranovú knihu doplnenú dobovými i súčasnými fotografiami. Fotografie zachytávajú jednotlivé obdobia histórie knižnice, ale aj jej súčasné aktivity ako modernej kultúrnej inštitúcie, ktorá má miestny, regionálny i krajský dosah. Podklady k spracovaniu boli čerpané z archívnych výročných správ

okresnej a od roku 1997 krajskej knižnice, z jej kroník, z periodika Žilinský knihovník i zo spomienok jej bývalých zamestnancov. Obsahovo je pamätnica výsledkom práce kolektívu autoriek pod vedením Kataríny Šušoliakovej, riaditeľky knižnice. Kolektív sa zamerlal hlavne na porevolučné obdobie /1989/ a na priblíženie súčasných aktivít a úloh, ktoré knižnica plní. Text skoršej, už uzavretej histórie knižnice, bol do pamätnice prevzatý z materiálov vydaných k predchádzajúcim okrúhlym výročiam knižnice. Pamätnica obsahuje aj zaujímavú reportáž Márie Balkóciovej, riaditeľky knižnice v rokoch 1989 - 2003, približujúcej úspešný „boj“ o získanie samostatnej budovy, po ktorom mohla knižnica knižničné zbierky budovať a svoje služby poskytovať v historicky prvej vlastnej budove.

V jednotlivých príspevkoch autorky predstavujú roky premien knižnice, jednotlivé odborné pracoviská knižnice, jej edičnú činnosť, realizáciu projektov, ktoré knižnicu posúvali vpred, zavádzanie nových služieb a implementáciu nových informačných technológií. Publikácia predstavuje knižnicu aj ako moderné, komunitné miesto, kde sa jej návštevníci môžu stretávať a kde môžu prezentovať výsledky svojej tvorivej činnosti.

Pamätnica približuje aj širokú spoluprácu krajskej knižnice s domácimi i zahraničnými inštitúciami, s partnerskými knižnicami a jedna kapitola dokumentuje návštevy významných osobností, diplomatov, spisovateľov a predstaviteľov kultúrneho a spoločenského života, ktoré knižnicu navští-



vili. Ocenenia, ktoré knižnica za obdobie svojej histórie získala a ktoré sú v jednej kapitole vymenované, potvrdzujú jej vysoký kredit a uznanie. O tom, že knižnica má svojich priaznivcov aj medzi osobnosťami kultúrneho a spoločenského života mesta i regiónu hovorí jedna z posledných kapitol. V publikácii sú zaznamenané aj mená všetkých zamestnancov, ktorí v knižnici od jej vzniku pracovali, s rokom ich nástupu.

Text publikácie je doplnený množstvom fotografií budov v ktorých knižnica pôsobila a ich zaujímavých dobových interiérov, ako aj fotografií súčasného zrekonštruovaného moderného interiéru krajskej knižnice. Nechýbajú ani fotografie zelenej plochy za knižnicou - Literárneho parku, ktorú návštevníci knižnice využívajú. Bohatá fotografická dokumentácia približuje edičnú činnosť knižnice, ako aj množstvo tradičných aktivít, obľúbených súťaží a ďalších zaujímavých podujatí, ktoré súčasná knižnica realizuje.

Graficky publikáciu spracovala a upravila knihovníčka Martina Zubčková. Autorom ilustrácie na obálke je akademický maliar Stanislav Lajda. sasociK

Zostavila: Mgr. Katarína Šušoliaková.

Autorský kolektív: Mgr. Katarína Šušoliaková, Mgr. Božena Sobolová, Mgr. Zuzana Mjartanová, Ing. Mgr. Jana Eliášová, Mgr. Anna Berthotyová

Grafická úprava, návrh obálky, sadzba: Mgr. Martina Zubčková

Tlač: Varínska tlačiareň

Rok vydania: 2024

Náklad: 400 ks

ISBN 978-80-99945-02-0

Božena Sobolová
Krajská knižnica v Žiline
sobelova@krajskakniznicazilina.sk



NA PRAHU JEDNÉHO JUBILEA - MARTA JAHNÁTKOVÁ / ON THE THRESHOLD OF A JUBILEE - MARTA JAHNÁTKOVÁ



zľava: Marta Jahnátková, Mária Okálová, Viera Matejčíková v r. 2005

S prichádzajúcimi jarnými dňami bolo už zvykom, že na chodbe Národného bibliografického ústavu (NBÚ) Slovenskej národnej knižnice (SNK) sme začuli vetičku: „Ženičky ostali mi priesady, donesiem Vám?“ z úst našej Martušky. Nikdy nezaprela svoje štúdium ani svoje záľuby záhradku vo Vrútkach (časti Mexiko). Táto naša „Mičurinka,“ dlhoročná bibliografka sa práve v týchto dňoch dožíva okrúhleho životného jubilea.

Životopis¹⁾

Marta Jahnátková, rod. Krivušová sa narodila 15. marca 1955 vo Veľkom Borovom, okres Liptovský Mikuláš, otcovi Jozefovi (1927 – 2002) a matke Anne (1932 – 2012). Bola najstaršou z troch detí, má brata Jaroslava a sestru Jarmilu. Keď mala 6 rokov tak sa rodina presťahovala do Vrútok, kde začala navštevovať v r. 1961 Základnú deväťročnú školu vo Vrútkach, ktorú ukončila v r. 1970. V rokoch 1970 – 74 pokračovala v štúdiu na Gymnázium taktiež na Vrútkach. Následne absolvovala vysokoškolské štúdium na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského (FF UK) v Bratislave, odbor – biológia, kde v r. 1979 získala titul Mgr.

Hneď po ukončení štúdia nastúpila do Matice sloven-

1) POLÁKOVÁ, Ivana, 2012. Malý slovník bibliografov Slovenska – 1. časť 1991 – 2011. Martin: SNK, S. 98-99. ISBN 978-80-970857-9-7.

skej (MS) v Martine, neskôr SNK. Počas celej svojej profesionálnej kariéry, vyše 42 rokov, zastávala pozíciu bibliografky.

V r. 1987 – 1998 je zodpovednou redaktorkou periodika (zošita) Slovenská národná bibliografia – rozpisový rad – Články. V r. 1989 sa stala zodpovednou redaktorkou novovytvoreného periodika – ročenky - Slovenská národná bibliografia – evidenčný rad - séria A – Knihy. Spracované bibliografické záznamy sú súčasťou bázy slovacikálnych údajov, prezentovanej na CD-ROMe Slovenská národná bibliografia KNIHY a na internete.

V r. 1999 – 2000 vychádzajú tieto bibliografické záznamy ako mesačník v tlačenej verzii:

- **Slovenská národná bibliografia: registračný rad – séria A: Knihy/** zodp. red.: Marta Jahnátková. – Martin: SNK, 2000. – 832 s.
- **Slovenská národná bibliografia: registračný rad – séria A: Knihy/** zodp. red.: Marta Jahnátková. – Martin: SNK, 2001. – 807 s.

Martuška spolu s kolegyňami PhDr. Annou Kucianovou, PhD. (1955 –), Mgr. Gabrielou Hamranovou (1951 – 2025), Ing. Slavomírou Solárikovou (1956 –), Mgr. Máriou Okálovou (1950 – 2024) a Ing. Vierou Matejčíkovou (1956 –) zabezpečovali v r. 2000 – 2011 metodickú a školiacu prácu na celoslovenskej úrovni pri zavádzaní pravidiel AACR2 (Anglicko-americké katalogizačné pravidlá), bibliografických a autoritatívnych formátov UNIMARC (Univerzálny výmenný formát) a MARC 21 (bibliografický formát) do katalogizačnej praxe.

Jednotlivé prednášky (vo formáte doc.) sú vystavené do dnešných dní na webovej stránke SNK pod adresárom – Metodika pre národnú bibliografiu a to nasledovne:

Bibliografický záznam a jeho výstupy. Príklady [online]/ Marta Jahnátková, Gabriela Hamranová. - Martin : Slovenská národná knižnica – Národný bibliografický ústav, 2010 [cit. 2025-12-02]. Dostupné z: <https://snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/metodika-pre-narodnu-bibliografiu.html>

Spracovanie kníh v MARC 21: spracovanie edícií [online] / Marta Jahnátková, Gabriela Hamranová. - Martin : Slovenská národná knižnica – Národný bibliografický ústav, 2010 [cit. 2025-12-02]. Dostupné z: <https://snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/metodika-pre-narodnu-bibliografiu.html>

Spracovanie kníh v MARC 21 (diela so spoločným názvom, bez spoločného názvu, jedného a viac autorov...) (nie je vystavená)

Spracovanie zborníkov vo formáte MARC 21 [online] / Marta Jahnátková. - Martin: Slovenská národná knižnica – Národný bibliografický ústav, 2010 [cit. 2025-12-02]. Dostupné z: <https://snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/metodika-pre-narodnu-bibliografiu.html>

Prednášku o spracovaní knižných typov dokumentov nájdete aj na stránkach periodika Informačné technológie a knižnice: Problémy spracovania knižných typov dokumentov podľa typológie AACR2/ Marta Jahnátková. In: Itlib, 2012, č. 4, s. 1 – 4. Dostupné z: <http://itlib.cvtisr.sk/clanky/clanek613/>

Martuška pravidelne (každoročne) prezentovala spolu s kolegyňami svoje nové poznatky v oblasti spracovania kníh na metodických podujatiach - *Dni regionálnej bibliografie, Bratislavské bibliografické dni a Dni vedeckých knižníc*. Ale aj na slovenských bibliografických konferenciách, ktoré sa konali každých päť rokov.

V roku 2004 zastrešovala aj štatistické spracovanie kníh (ročné výkazu o neperiodických publikáciách v SNK – KULT 04), o ktorom informovala na stránkach mesačníka Knižnica.

Štatistické spracovanie kníh v rámci ročného výkazu o neperiodických publikáciách

v SNK/ Marta Jahnátková. In: Knižnica. – ISSN 1335-7026. - Roč. 5, č. 5 (2004), s. 229-230.)

Od 1. februára 2011 až do odchodu do dôchodku (2022) pôsobila v Sekcii fondov SNK na oddelení Národná bibliografická agentúra.

V posledných rokoch pôsobenia v Národnej bibliografii (NB) – oddelení spracovania kníh a špeciálnych dokumentov v SNK okrem spracovania kníh, zostavovala s kolegyňou Ing. Slavomírou Solárikovou nasledovné výstupy (súpis):

- bibliografiu slovenských bibliografií a bibliografických letákov za roky 2013 – 2018 a
- evidenčný súpis plánovaných bibliografických prác a databáz na roky 2015 – 2020.



zľava: Anna Kucianová, Slavomíra Soláriková, Marta Jahnátková – na metodickom seminári Dni regionálnej bibliografie 14. 5. 2007 v konferenčnej miestnosti SNK v Martine



Gratulanti na oslave sedemdesiatin Miloša Kovačku, dňa 3. 12. 2010, SNK, Hostihora, kaviareň Tiráž. Sprava: Marta Jahnátková, Mária Okálová, Daniela Sidová, Darina Janovská, Ľudmila Šimková, Milan Rakús, Alena Špániková, Ľubomír Mikuláš, Katarína Cavarová, Darina Mazuchová, Zdenka Blážová, Alena Sochuľáková

Jednotlivé výstupy (vo fomáte doc.) podľa jednotlivých rokov sú chronologicky vystavené na webovej stránke SNK pod adresátom Národnou bibliografiou - Koordináciou bibliografickej činnosti.

V rokoch 2014 - 2017 pripravovala vždy v novembri zasadnutie koordinačnej rady pre bibliografickú činnosť v Slovenskej republike, pod hlavičkou NB.

V r. 2016 sa výraznou mierou podieľala na príprave 13. slovenskej bibliografickej konferencie, ktorá sa konala v dňoch 23. - 24. novembra v priestoroch SNK. Toto odborné podujatie bolo venované vývojom a trendom v bibliografii a problematike spolupráce knižníc pri využívaní moderných informačných a komunikačných technológií. Konferencia je tradičným podujatím, ktoré sumarizuje a hodnotí úspechy a neúspechy bibliografickej činnosti za uplynulých päť rokov a stanovuje úlohy na ďalšie obdobie. Práve v týchto dňoch (25. - 26. 3.) prebieha 14. slovenská bibliografická konferencia, žiaľ, až po 9 rokoch.

Martuška zastávala funkciu **výkonnej redaktorky** pri vydávaní nasledovných bibliografických zborníkov:

- *Bibliografický zborník 2013* - kolokvium českých, moravských a slov. bibliografov - Krajská knihovna F. Bartoše ve Zlíne, 6. - 8. 10. 2013. Martin : SNK, 2014. 115 s. ISBN 978-80-8149-040-8.
- *Bibliografický zborník 2014* - kolokvium českých, moravských a slov. bibliografov - Malokarpatská knižnica v Pezinku, 5. - 7. 10. 2014 Malokarpatská knižnica v Pezinku, Martin: SNK, 2015. 243 s. ISBN 978-80-8149-047-7.
- *Bibliografický zborník 2015* - kolokvium českých, moravských a slov. bibliografov - Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, 11. - 13. 10. 2015, Martin: SNK, 2016, 147 s. ISBN 978-80-8149-065-7.

Je dlhoročnou členkou Spolku slovenských knihovníkov a knižníc. S manželom Štefanom (1952) vychovali spolu troch synov (Peter, Pavol a Michal), najstarší z nich - Peter pokračuje v rodinnej tradícii - v knihovníctve. Po ukončení strednej školy pokračoval v bakalárskom štúdiu na Žilinskej univerzite, Katedre mediatickej a kultúrneho dedičstva v Žiline. Magisterské štúdium už dokončil na Katedre knižničnej a informačnej vedy UK v Bratislave. Od tých čias pracuje nepretržite na oddelení pre výpožičné a referenčné služby v SNK v Martine.



Marta Jahnátková v r. 2004 na guláši pod Martinskými hoľami.

Martuška sa teší z rodinky, ale v kútiku duše očakáva aj vytúžené vnúčatá. Všetok svoj voľný čas rada trávi v záhradke, v ktorej dopestuje všetko potrebné do kuchyne, v ktorej pripravuje všelijaké pochúťky pre svojich chlapov.

Je to vzácna žena, plná životnej energie a optimizmu, veľmi skromných požiadaviek. Martušku poznám ako človeka veľmi cieľavedomého, pracovitého, pozitívne naladeného.

Nuž, stretnutí s ňou nebolo v poslednom období príliš veľa. Napriek tomu, bolo ich dostatok na to, aby som mohla napísať tieto riadky, lebo vždy vedela poradiť všetkým tým, o ktorí o to požiadali - dobre a správne. Nezabudnuteľné sú gulášiky pod Martinskými hoľami, ktoré sa žiaľ, ďalšie neuskutočnia, ale vždy ostanú v našich spomienkach.

Našej oslávenkyňi, vzácnej osobnosti, želáme veľa osobnej pohody, šťastia, pevné zdravie a neutíchajúce nadšenie! S priáním nevysychajúceho elánu a optimizmu sa ku gratulácii pripájajú nielen bývalé kolegyně z bibliografie, ale aj súčasné z Hostihory a zo Žilinského kraja.

Ing. Ivana Poláková, PhD.
ivanapolakovatarcal@gmail.com